

**MODLITWA** (2544) *sb f*

**modlitwa** (2544), [**moglitwa**] [*dialektyzm mazowiecki*].

o oraz a jasne.

sg *N* modlitwa (735). ◇ *G* modlitwy (241). ◇ *D* modlitwie (41). ◇ *A* modlitwę (313). ◇ *I* modlitwą (170). ◇ *L* modlitwie (214). ◇ *pl N* modlitwy (174). ◇ *G* modlitw (90), modlitew (20); -ew *CzechRozm*, *CzechEp*, *SkarKaz* (2); -w : -ew *SkarŻyw* (3 : 9), *WujNT* (7 : 7); ~ [-éw], -(e)w (20). ◇ *D* modlitwám (13), modlitwóm (11); -ám *BierRaj*, *PatKaz III*, *LubPs*, *BielKron*, *RejPos* (3), *WujJudConf*, *RejPosWstaw*; -óm *KrowObr*, *BiałKat*, *LatHar*; -ám : -óm *SkarŻyw* (1 : 2), *WujNT* (3 : 6); -ám (11), -(a)m (2); -óm (1), -(o)m (10). ◇ *A* modlitwy (293). ◇ *I* modlitwami (111). ◇ *L* modlitwach (107); -ach (79), -ách (27), -(a)ch (1); -ach *OpecŻyw* (3), *KromRozm II*, *KrowObr* (2), *BibRadz* (2), *RejAp*, *HistRzym*, *KuczbKat* (2), *WujJud* (6), *WujJudConf* (4), *BudBib*, *CzechRozm* (2), *SkarJedn* (2), *SkarŻyw* (2), *StryjKron* (2), *ReszPrz* (2), *ReszList* (2), *ArtKanc* (2), *LatHar* (16), *WujNT* (18), *SarnStat*, *SiebRozmyśl*, *SkarKaz*; -ách *BielKom*, *LubPs* (4), *RejWiz*, *BielKron*, *RejPos* (10), *RejZwierc* (2), *RejPosWstaw* (3), *StryjWjaz*; -ach : -ách *Leop* (2 : 2), *BiałKat* (2 : 1), *BudNT* (1 : 1). *Skróty* (2).

*Sł stp*, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

1. Zwrócenie się człowieka do Boga (świętych) z wyrazami czci, dziękczynienia, a także z błaganiami o łaski i zmiłowanie; odmawianie ustalonych tekstów modlitw; nabożeństwo, modły; oratio Mymer<sup>1</sup>, Mącz, Calag, Vulg, PolAnt; preces Mącz, Modrz, JanStat, Cn; comprecatio, obsecratio Mącz, Cn; precatio Modrz, Cn; deprecatio, supplicatio PolAnt, Cn; carmen, invocatio, votum Mącz; proseuche Calep; adoratio, imploratio, postulatio Cn (1833) : *BierRaj* 20v; Bo na modlitwie duch święty bywá dáwán *OpecŻyw* 54, 1v, 4v, 25, 53v [3 r.], 86 (12); przeto y my tey modlythwy nażladuymy zewífytkyego dzyákuyącz bogu *PatKaz III* 153, 114, 142v, 143, 147, 152 [2 r.], 153 [2 r.]; Oratio. Gebet. Modlitwa. Mymer<sup>1</sup> 8; *TarDuch* A2, Ev; *BielŻyw* 155; *WróbŻółt* aa2v; *RejPs* 186; Modlitwa nic ynego nie iest iedno profba do pana Boga o niektore rzeczy ż ządzą y zwiarą złączona. *SeklKat* R4v, R4v [2 r.], S, Sv [2 r.], T; Modlitwá wífelkye ćwiczenye dúfše/ myfląc/ cztąc/ flucháyąc/ modląc fy *KromRozm I* I2v, Kv; widzę że niemogę wtyi modlitwie/ złączyć s słowy vmysłu moiego *MurzHist* I4v, K, Sv; *KromRozm II* e2, x4; *BielKom* F6, G6v; *LubPs* A3V, B4 marg [2 r.], G3 marg, Hv, H2 marg, N6v [2 r.] (19); *KrowObr* 57, 155v, 165v, 191v; *Leop* 2.Esdr 11/17, *Tob* 3/25, *Eccle* 35/1, *Is* 1/15, 1.Petr 4/7; A przetożem z źiemie podniofl kthobie modlitwę [exaltavi ab ira supplicationem meam]/ á proflęm ábych był od śmierci wybáwion. *BibRadz Eccli* 51/13; A modlitwá [oratio] tá tymi flowy byłá fprawioná/ O Pánie/ Pánie Boże *BibRadz 2.Mach* 1/24, 1.Par 17/25, I 228v marg, *Ps* 50 arg, *Eccli* 39/7, I 12a marg (10); *BielKron* 77v, 80v, 94 [2 r.], 459; Praecario, pro adverbio accipitur, S modlitwá/ s próżbą. *Mącz* 320b; Preces et vota Modlitwy. *Mącz* 508a, [269]d, [305]d, 505a; Ia wam obiemá/ iáko zá ty Modlitwy/ [...] bárzo dźiękuię *OrzQuin* Y; *SarnUzn* B2; Bo w pierwszym kościele wewfzelkim fthanie czáfy modlitwy bywály lepźze niż dźiś *HistRzym* 50v; A ták nie toć iest modlitwá mručzeń poniewolnie á w łep fie drapáć/ wijátyk wártowáć/ ábo pacierzmi kołátáć/ ále to ktora przychodzi s fercá wiernego *RejPos* 214, 68v marg, 73, 202v [2 r.], 213, 214 [2 r.] (12); Wiedźze thedy/ iż Modlitwá nie infzego nie iest: iedno podnieflenie vmylfu ku pánu Bogu *BiałKat*

193v, 21, 143v, 193v [3 r.], 196 (18); *GrzegŚm* 44; Modlitwá iefli ieft íerdeczna/ tedyć niedługa. *KuczBKat* 370 marg, 230, 355 [9 r.], 360 [4 r.], 370 [4 r.] (28); Piotr y Ian ś. chodźili ná Nonę/ álbo ná dziewiątą modlitwy godzinę. *WujJud* 187, 184v [2 r.], 185 [2 r.], 185v [2 r.], 186v, 187 [3 r.] (16); *WujJudConf* 184v [2 r.], 185, 185v, 191v, 201v, 202v; *RejPosWstaw* [41<sup>2</sup>], 143v, [143<sup>2</sup>], [143<sup>2</sup>]v [2 r.], [143<sup>4</sup>]v [3 r.]; *BudBib ludith* 13/11, *Thren* 3/44; *WierKróc* B3v; *CzechRozm* 81, 205; *ModrzBaz* 11v, 101; *Calag* 215a; O modlitwie/ Tertij/ Sexćie/ Nonie. *SkarŻyw* 393 marg, 31, 51, 52, 57, 69 (65); ktory [*Bolesław czeski*] ono był Wacławá między Święte policzonego Brátá fwoiego w Kościele ná modlitwách zdrádą zabił *StryjKron* 150; *CzechEp* 51, 229; *NiemObr ktv*; *ReszPrz* 40, 58, 82; *ReszList* 156, 164, 165; *ArtKanc* M18; *ActReg* 40; Kiedy łáskáwé łczęśćie po fwéy woli znamy/ Ná ten czás przez modlitwy Bogá wzywáć mamy *ZawJeft* 21; *Calep* 846b, [864]b; *GrabowSet* B4v; Małz tu naprzod modlitwy z pińmá S. wyięte: iáko Pfálmy rozmaíte/ Modlitwę od Chryftá Páná twego podaná: Pozdrowienie Anyelskie: Hymn B.P. Máriey/ Zácháryałzow y Symeonow *LatHar* +6; PEwne czáły mieć do modlitwy/ y w pińmie świętym/ y w Kościele Bożym/ nie nowiná. *LatHar* 302, +2v marg, +3 [2 r.], +3v, +5, +7v [2 r.] (49); Ofiárá zwierzchnia modlitwá názwana. *WujNT* 89 marg; A gdy ftániećie na modlitwie [cum stabitis ad orandum] odpuśććie iefli co przeciw komu maćie *WujNT Mar* 11/25, *przedm* 37, 23 [2 r.], 26 [4 r.], 27, 30 marg (71); *WysKaz* 8; *PowodPr* 20, 36, 53; *SkarKaz* 82b, 121b [3 r.], 157a, 347a, 350a [2 r.] (30); *PaxLiz* D3; [Modlitew niektórych czemu Bóg nie wyłucha. *WujBib* ee4].

*modlitwa czego [= w czym] (1)*: Oczy theż moje otworzone będą/ á wlyzy moje przykłonione ku modlitwie mieyłcá tego [et aures meae intentae ad orationem loci huius *PolAnt*; et aures meae erectae ad orationem eius, qui in loco isto oraverit *Vulg*; y wlyzy moje gotowé ku modlitwie tego/ ktory się będąćie ná tym mieyłcu modlił. *WujBib*]. *BibRadz* 2.Par 7/15.

*modlitwa do kogo (25)*: *LubPs* ee3v marg; *Leop* 2.Mach 8/29, *Act* 12/5, *Rom* 10/1; Zydowie wdáli fie ná modlitwę do Bogá z ofiárámi fwemi *BielKron* 124v, 14, 77v, 89v, 113v, 125v; *RejPos* 212 marg; *BudNT Act* 12/5; *StryjWjaz* C2; *SkarŻyw* 373, 496; *NiemObr* 112; *LatHar* 7, 468, 625; *WujNT przedm* 40, *Rom* 10/1, 15/30; *SkarKaz* 579a, 608a; *SkarKazSej* 663a.

*modlitwa komu (5)*: *RejAp* 54v; Nie rozumieyże o owym murowánym ábo ręką budowanym/ boć to ieft dom ku modlitwam Pánu/ y ku źáfówániu fwiátości ie<sup>go</sup>/ ípráwiony. *RejPos* 139v; *SkarŻyw* 151; *StryjKron* 81, 467.

*modlitwa ku komu (30)*: *OpecŻyw* 62v; owłfem bych fie zówždy miáłto nieluboći wćiekl dla modlitwy ku tobie. *RejPs* 209; *MurzNTSekl* A2; *KromRozm II t*; *LubPs* A5, B2v, B4v, E marg, O4, R3v marg; *Leop Eccle* 50/19; *BibRadz* 3.Reg 8/54, *Eccli* 23 arg, *Act* 12/5; *BielKron* 238, 348v; *Mącz* [269]d, 366a; *OrzQuin* Aa5v; á ináczey go [*diabła*] od fiebie odpędzić nie możemy/ iedno w powfcięgliwości ciáła náłze<sup>go</sup> á w wftáwiczney modlitwie ku Pánu fwemu *RejPos* 185, 185, 202, [236]; *BialKat* 151; *WujJudConf* 211v; Podobá mi fie w onym pińániu że pobudza do Modlitwy ku Pánu Bogu/ gdyż Oratio Deum ad misericordiam faepe inducit. *MycPrz* II C3; *BudNT Hebr* 5/7; *SkarŻyw* 82; *LatHar* 478; *WujNT Act* 12/5.

*modlitwa (na)przeciw(ko) komu (8)*: Bo w nim [*w psalmie*] ieft modlitwá przeciwko pfeud prorokom á fáłzywym náuczycielom. *LubPs* D3v, M, O3, Q2, S2, S3 (8).

*modlitwa przeciw(ko) czemu* (8): Státieczna modlitwá z wiárą przeciw vtrapyeniu. *LubPs D3 marg, B3, K3, L3v, T3, bb6v marg, ee2; BielKron 189.*

*modlitwa o co* (16): Modlithwá o wybáwienie. *LubPs B5v marg; Pilna á vsílujúca modlitwá o prędkí rátunk. LubPs Q2; Iáka modlitwá o odpufzczenie grzechow ma być człowieká pokutuujúce<sup>80</sup> LubPs Y6v marg, D3v marg, F2 marg, L2 marg, L2v marg, N3v [2 r.] (12); SkarŻyw 341 marg; że ná on oftátieczny punkt y chwilę rozłączenia duŕze z ciátem/ przygotowánia potrzebá [...] y modlitwy o dobrá ŕmierć człęftey y gorącey *LatHar 639; PowodPr 34; SkarKazSej 663a marg.**

*modlitwa za kogo* (28): IEÍt modlithwá zá kościoł y zá kroleŕstwo Boŕe/ áby Pan Bog tho oboie w łáŕce fwey záchowác raczył *LubPs dd2, E3v, G4 marg, O5v, bb2v marg; KrowObr B3; Leop 1.Tim 2/1; BibRadz Hebr 13 arg; BielKron 38; WujJud 200v; WujJudConf 227v; SkarJedn 71, D3v; SkarŻyw 385 marg, 456, 576; ReszHoz 114; LatHar [+9]v, 88, 183, 276, 408; Modlitwy zá nieprzyacióły. WujNT 292 marg, 429, 447, 1.Tim 2/1, s. 722, Ccccc4.*

*modlitwa za co [= o odpuszczenie czego]* (1): á modlithwá zá grzechy [*et deprecatio pro peccatis*] ieŕt odŕpítć od nieŕpráwiedliwoŕci. *Leop Eccle 35/3.*

*modlitwa nad kim, nad czym* (3): *KrowObr Ss3; Arcybifkup miá nád nim modlitwy do Bogá StryjWjaz C2, C2v; [[opacicha] vczynywszy moglytwa nad nya obleklya ya wodzenye zakonne wloszyane ŻywEufr 194].*

*modlitwa za kim* (27): *MurzHist S2v; ZAmyka w łobyte ten Pfálm Prorocká modlitwę zá ludem Boŕym/ y zá koŕciołem iego LubPs R2v; Leop Act 12/5, Rom 10/1; BibRadz Act 12/5; RejAp 77v; RejPos 193v; WujJud 229; BudBib Sap 13/17; BudNT Act 12/5; ėiz včĕiwoŕc przeloŕonym powinná ták zdobiá/ iz y poŕpolite modlitwy zá nimi czynić kázá [*ut et preces publicas pro eis fieri iubeant*] *ModrzBaz 49v; SkarŻyw 62, 80, 180, 572, 582; CzechEp 44; LatHar 487; WujNT Act 12/5, Rom 10/1, 15/30, 2.Cor 1/11, s. 625, 759; SkarKaz 383b, 579a, 636a.**

*modlitwa o czym* (2): *KromRozm II t; W Piątym [rozdziale]/mękę Páńfká naboŕnym záleciá/ y modlitwy o niey rozliczne dáia do rák. LatHar [+12].*

*modlitwa w czym [= w jakim stanie]* (6): *LubPs B2v, C2 marg, D3v, cc2v; Modlitwá w przeŕtráchu. SkarŻyw 347 marg; Modlitwá S. Floryáná w mękách. SkarŻyw 402 marg.*

*modlitwa czyja [w tym: pron poss (315), G sb i pron (232), ai poss (36)] (583):* POthym gdy Caplan modlitw fwoŕgich dokonál. wthym vmarł Popyeŕch [!] gymyenyez [*lege: jimieniem*] vrbán *PowUrb +3; O modlitwie blogoŕlawioné dziewice Marié gdy iey kázano Iozeffa poiátz. OpecŻyw 6, 5, 6v, 25v, 31, [61]v (8); OpecŻywSandR nlb 2; PatKaz II 54v, 64; PatKaz III 143v [2 r.]; MetrKor 46; Boy fię go wfzytko pokolenie Izraelŕkie/ bo nieodrzućil ani wzgardził modlitwy vbogiego. TarDuch A3v, A4v, A6v, D2, D8 (12); Náŕze teŕ modlitwy trzy kroć panu bogu poŕpoliće powtarzamy/ bowiem y on ŕám ieŕt w troyczy iediny. *KłosAlg A2v; Niechĕi ŕie przybliŕy modlitwa moia [deprecatio mea] ku oblicznoŕci twey WróbŻolt 118/169, B6 [2 r.], L7, 16/1, 34/13, 64/3 (14); RejPs 22, 130, 153, 172, Ff7v; SeklWyzn e4; SeklKat S, T3 [2 r.]; MurzNT 78v; KromRozm II h, 12v; KromRozm III E8, K6; GliczKsiqŕ C3 [2 r.]; LubPs A3v, B4v, B5, D3v, E marg (48); GroicPorz aa2, aa2v; KrowObr 67, 73, 89, 91v [3 r.], 160v (22); RejWiz 46v, 132; iam ofiárowál twoię modlithwę Pánu [*ego obtuli orationem tuam Domino*] *Leop Tob 12/12, 2.Par 7/1, 12, 15, 2.Esdr 1/6, 11 (28); ábowiem wiele***

waży skuteczna modlitwą spráwiedliwego [*multum valet deprecatio iusti*]. *BibRadz Iac* 5/16, \*7v, I 11a marg, 3.*Reg* 8/45, 49, 2.*Par* 7/12 (36); *BielKron* 30v marg, 35, 77v, 95v, 171 [2 r.] (10); *OrzQuin* Aa5v; *RejAp* CCv, 52v, 54, 54v, 71 [2 r.] (17); *HistRzym* 124; *RejPos* 3v, 10v [2 r.], 46v, 48 [2 r.], 65v (33); *BiałKat* 221, 241, 358v, 378v; MOdlitwą obłudnych ludzi niepożyteczna. *KuczbKat* 370 marg, 25, 275 [2 r.], 360, 405, 435; *RejZwierc* 264v [2 r.]; *WujJud* 26v, 55 [2 r.], 200v, 202, 229 (10); *WujJudConf* 183, 227v; *RejPosWstaw* [143<sup>2</sup>]v, [143<sup>4</sup>]v; Lecż ia modlitwę moię do ciebie (wylewam) Iehowo [*oratione mea converti me ad te Domine*] *BudBib Ps* 68/13[14], 2.*Esdr* 1/11 [2 r.], *Ps* 4/1[2], 85/1, 86/6, 87/2[3] (16); *BiałKaz* Gv; *BudNT Act* 10/32[33], *Philem* 1/4, *Apoc* 8/3, 4; *CzechRozm* 203; *KarnNap* C, Gv; *ModrzBaz* 10; Ten miał wstęp do pozyfkánia wżyfthkiey Ormiánfkiey Ziemie Grzegorz S: Bo gdy Krolowi/ y domowi iego/ zdrowie y rozum modlitwą fwoią przywrocił *SkarJedn* 304; Twierdżá/ ífż fię nie tylo słowem Bożym/ ále y Modlitwą Káplánfká ítáie Ciało Boże y Krew ná Ołtarzu *SkarJedn* 345, 152, 167, 345; NAKlón/ o pánie/ wżu fwoich A nie zárzucay modlitw moich: Iełtem człowiekiem vtraponym/ Od wżzego śwíatá opufzczonym. *KochPs* 128, 80 [2 r.], 90, 161, 186, 204; Modlitwą iey wżyfthká byłá przed Crucifixem. *SkarŻyw* 160, A2v, 13, 15, 62, 70 [2 r.] (66); Nigdy oná poránu karmie niewspomniáłá/ Aż piérwéy Bogu fwoie modlitwy oddáłá. *KochTr* 12; *MWilkHist* 1v; *StryjKron* 160; *CzechEp* 83, 200, 240, 270; *NiemObr* 112; *WerGośc* 221; *PudłFr* 73; *ArtKanc* 116; *GrabowSet* H3; TROIáko Chrześciánin modlitwę fwą odpráwić może: Albo tylko wfty: álbo tylko fercem: álbo wfty y fercem záráz. *LatHar* 661, +8, [+10], [+10]v, 13, 14 (75); *KołakSzczęśl* C; *RybGęśli* D2v, D3; Wiárá y modlitwą iednych zá drugimi/ wielmi íeł pomocna. *WujNT* 132, 35, 63, 89 [2 r.], 222, 259 (57); *WysKaz* )(3v, 39; *SarnStat* 264; *SiebRozmysł* M; *PowodPr* 10, 56; *SkarKaz* 350a, 351a [2 r.], 383b, 423a, 454b, 455a [2 r.] (20); Niech modlitwą twoiá/ ktorás Oycá zá námi prošíł ábyfmy byli iedno/ fwoy íkutek weźmie *SkarKazSej* 667b, 663b marg, 672a [2 r.], 680b [2 r.]; *SkorWinsz* A2v. Cf »modlitwie się [czyje] zalecać«, »modlitwa kościelna«, »modlitwa i pokłon«.

*Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem : aby (42)] (42):* Druga modlithwá áby Pan Bog od okrutnikow Kołcioł fwoj záchowác raczył. *LubPs* D4 marg; MOdlitwą nadobna áby nas pan Bog ofwiećić raczył prawdą fwiętych íłow Ewányeliey *LubPs* P4, B3v, E3v marg, G2 [2 r.], I4, K4 marg (39); *Leop Ps* 131 arg; *BielKron* 14; A przetoż/ y dzięki wielkie Pánu Bogu máią być czynione/ y Modlitwy przydawáne/ áby [*precaiones addendae, ut*] nowym małżonkom zdárzył ten ítan żywotá naśwíełfzy *ModrzBaz* 36v.

*W połączeniach szeregowych (107):* *TarDuch* ktv; Bacż tu cżterzy duchowné roboty/ ktoreé fie ípolem ípomágiá. Ofobné mieśfkanié/ modlitwa/ poft/ a ciała káranie. *OpecŻyw* 37; *SeklKat* Xv; *KromRozm I* 12v, K; Dobra yełt modlitwą z poftem/ y yáłmużná. *KromRozm II* m4v; *KrowObr* B3, B3v, 46v, 47, 141v; Pílnie thedy prófżę/ áby fie napierwey przed wżyfthkimi rzecżámi działy/ próżby/ modlithwy/ przyczyny/ dzięki/ zá wżyfthki ludzie [*fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus*] *Leop* 1.*Tim* 2/1; *RejAp* 156v, 185v [2 r.]; *HistRzym* 66, 71v, 120v; *RejPos* 194v, 349 [2 r.]; *BiałKat* 36, 196, 241, 348v; A iáko troiáko Páná Bogá obrażamy/ fercem/ ięzykiem/ y vczynkiem/ ták też troiáko Bogu zá to nieiáką nagrodę czynimy: modlitwą/ poftem y iáłmużná. *WujJud* 93, 92v, 106v, 133v, 211, 212 (8); *WujJudConf* 53, B4v, 156v, 212, 235v; *RejPosWstaw* [143<sup>2</sup>]v; *CzechRozm* 240v; *SkarJedn* 272, 343; A nawiećczye fię [*Szatan*] boi/

modlitwy/ czucia/ poftow/ ćichości / vboftwá dobrowolnego/ wiárowaniá próžney chwały/ pokory/ gniewu hánowania/ miłóšierdzia. *SkarŻyw* 57, 3, 13, 14, 35, 36 (32); *ReszPrz* 24, 94; A któžby to wŷyftko mogł wyliczyć/ co iáwnie Bráctwá rozmáite czynią/ one procelŷye modlitwy/ śpiewania/ wołania do Páná Bogá z płáczem *ReszHoz* 127, 115, 116 [2 r.], 145, 152, 156; *ReszList* 158, 179, 187; *LatHar* +++v, 112 [2 r.], [249]; Acz wŷyŷcy wierni fá duchownymi káplány/ ktorzy duchowne ofiáry/ chwały/ modlitw/ y dziękczynienia ofiárowác máią *WujNT* 801; CZYSCIEC to ieft mieyfce gdzie fię czyfzczá duŷze/ ktore modlitwami/ ofiárámi y iálmuznámi żywych mogą być wŷpomozone. *WujNT* Yyyyy2, 15, 23, 26, 201, 448 (13); *WysKaz* 39; *SkarKaz* 157a, 581b; *SkarKazSej* 672a.

*W przeciwstawieniach:* »czarnoksięstwo, czytanie, dym, kadzidło, kamienie ... modlitwa« [*dym, kadzidło w polemicznych pismach innowierczych*] (5); *GliczKsiąż* C4v; Lew Papieŷ [ ... ] Thurybularze álbo kádzydlnice [ ... ] wymylił/ y dym miáfto ŷłowá Božego prawdziwego/ y modlitw prawdziwych do kościołá wprowadził *KrowObr* 91; przefto iuŷ dzifia niepotrzebá do kościołá kádzydłá żadnego inŷzego/ iedno thylko modlitwy ofiárowác Bogu *KrowObr* 91v; Do ktorego wyrozumienia [*Pisma św.*] przykłádem tego ŷwiętego więcey potrzebá ŷkruchy/ niŷli ŷwieckiey mądrości: więcey płáczu/ niŷli dyŷputácyey: więcey modlitwy/ niŷli czytánia: więcey poftow/ niŷli árgumentow *SkarŻyw* 47, [236].

*W porównaniach* (4): Modlitwá moiá/ iáko zapalenie kádzydłá przed oblitžnoŷciá twojá Pánie. *KrowObr* 91v; Niechay wftápi do ciebie moy miły Pánie modlitwá moiá iáko wonnoŷć zápalona przed máyeftatem twoim. *RejAp* 54v; *HistRzym* 124; *KuczbKat* 355.

*W formułach modlitewnych i fragmentach modlitw* (14): Boza chwala y modlitwá naczte nych bandzie. *MetrKor* 46/46, 46/117, 175; Pánie wyŷluchay modlitwé moię/ á wołanie moje niechay przidzie do ciebie. *TarDuch* E4; Pod twoię obronę wćiekamy fię ŷwięta Boža rodzićielko/ náŷzymi modlitwami niegardz w potrzebách *KrowObr* 160v; *BibRadz Ps* 102/2; Pánie rácz w wŷzy tve przyiác modlitwé moię. A wołanie moje/ niech przyidzie przed oblicžnoŷć twoię. *LatHar* 183, 68, 166 *margin*, 172, 178, 180 (8).

*W charakterystycznych połączeniach:* modlitwa bez przestanku, cicha (3), cudna, częsta (2), czysta, długa (10), głoŷna, grzeszna, jawna (2), krotko (*krociuchna*) (4), nadobna (7), niedostojna, niegodna, nieprzeŷtajna (*nieprzeŷtanna*) (2), ochotna, osobliwa (2), pałájca, (*barzo*) piękna (2), pilna, pogodna, poniewolna (2), poŷádlíwa, pragnáca, prawdziwa, przystojna, rozumna, skuteczna (2), stateczna, ŷwiáteczna, uŷilújca, wdzięczna, wesola, wielka (13), zapalczywa (2), znamienita, zwyczájna (*zwykła*) (2), ŷáloŷna (*ŷálobliwa*) (2); modlitwa łacińska, polska; modlitwy dokonać (3); modlitwé skończyć (2); wejrzeć na modlitwé (4); pamiętać w modlitwach; ŷczyroŷć, ŷádnóŷć modlitwy.

*W charakterystycznych połączeniach przyimkowych:* na modlitwie (78), przez modlitwé (34), w modlitwie (55), za modlitwá (9).

*Fraza:* »modlitwa ŷię dzieie« (1): B Rácia/ chuć iŷćie ŷercá moiego/ y modlitwá do Bogá/ wftáwicźnie fię dzieie zá nimi ku zbáwieniu [*obsecratio ad Deum fit pro illis in salutem*; modlitwá do Bogá ieft zá nimi ku zbáwieniu ich. *WujNT*]. *Leop Rom* 10/1.

*Zwroty:* »być (*a.* przebyć), bywac (*a.* przebywac), będący na modlitwie; być w modlitwie« = *esse orans Vulg* [*szyk zmienny*] (22 : 3 : 1; 1): *OpecŻyw* 2v, 54; po yego [*Jezusa*] w nyebo wftápyenyu

z apostoły wmodlythwye była az ducha łzwyątego s nymy wzyąła *PatKaz III* 151v; To zełlanie łpomożenia panu Iefufowi łtało łie w ogrodzie gdy na modlitwie będącemu vkazał łie anioł *WróbŻółt G2*; *Leop Luc* 11/1; *BielKron* 97v; *RejAp* 131; *GórnDworz* O2v; Thedy Alekfzy ząwżdy był ná modlitwie/ á ciało łwe dręczył pofty. *HistRzym* 124v; *RejPos* 132v, 214 [3 r.], 283, 306v; *RejZwierc* 176, 199; Dniá iednego w Adwent/ będąc na modlitwie/ w záchwyceniu była *SkarŻyw* 161, 28, 201 [2 r.], 253, 411, 444 (9); *SarnStat* 1287.

»chodzić, iść (*a. wynieść*), schadzać się, udać się, wychodzić precz; scbodzenie na modlitwę« = *confugere ad vota precesque Mącz*; *egredi ad orationem Vulg* [szyk zmienny] (2 : 4 : 1 : 8 : 1; 1): Y vdál łie na modlitwę/ ij począł boga włzechmogące<sup>80</sup> z gorącymi łlzami profitz *OpecŻyw* 5v, 2v, 15; *KromRozm II* vv, xv; *KrowObr* 5; *Leop Iudith* 12/5; *BibRadz Iudith* 13/11; *BielKron* 265, 349; *Confugere ad vota precesque*, Vdác łie ná modlitwę *Mącz* 138d; *RejPos* 293v; *RejZwierc* 200v, 201; A o dziewiątey godzinie Piotr y z Ianem łzli do kościoła tákiez ná modlitwę. *WujNT* 440, *Act* 16/16, s. 594.

»chwalić modlitwami; w modlitwach Pana Boga chwalić« [szyk zmienny] (2; 1): [*Enos*] począł chwalić modlitwami Pána łtworzyciela łwoiego *BielKron* 3v; Przeto łwięci łudzie vłtáwicznie w modlitwach pána Bogá chwalili *BiałKat* 221; *WujNT* 200.

»czuć w modlitwach; czucie na modlitwie; czujny w modlitwie« (3; 1; 1): *BiałKat* 21; Przeto trzezwi bądzcie y czuyćie wmodlitwach [*et vigilate in orationibus*]. *BudNT* 1.*Petr* 4/7; *ArtKanc* T; VVIGILIE, ábo czućia nocne ná modlitwie. *WujNT* Ccccc4, 1.*Petr* 4/7.

»modlitwę czynić (*a. uczynić*), czyniący; czynienie modlitwy; modlitwa czyniona (*a. uczyniona*); uczynić okrzyk z modlitwą« = *orationem facere Vulg*, *PolAnt*; *obsecrationes facere PolAnt* [szyk zmienny] (74 : 4; 3; 4; 1): *WróbŻółt* Z4; Z iáką łerdeczną chucyą ma wyerny czynić modlitwę do Pána *LubPs* ee3v *marg*, I3, I4, O3, O4; y żeby [*ludzie*] czynili modlitwy ku włfechmogácemu Bogu nawyłzłfemu [*et dare preces omnipotenti Deo excelso*; y oddáli modlitwy włzechmocnému Bogu Nawyłzłému *WujBib*]. *Leop Eccli* 50/19; Dla tego iż nas wzbudza y łercá náłze wiedzy ku czynieniu modlitw wedle potrzeby náłzey/y według woley Bożey. *BibRadz* I 88b *marg*, 316b *marg*, 2.*Mach* 1/23, 8/29; *BielKron* 38, 77v, 89v, 113v, 234v (7); *Deum salutare*, Pánu Bogu łie polecić modlitwę k niemu vczynić. *Mącz* 366a; *RejAp* 77v; *RejPos* 200v, 202, 349; iż nie zá wlyłfki vmárle [*ofiary*] ofiárowáli/ y modlitwy czynili *BiałKat* 358v; *WujJud* 229; *WujJudConf* 183; Ná ołtátek zá máiętność/ o wefełe/ za dziatkami czyniąc modlitwy [*Pro autem possessionibus et nuptiis suis, et filiorum orans*] *BudBib Sap* 13/17; A ták ze trzech mieyłc ogárnął ie łtyłu/ trábiąc ná trwoę/ vczyniwłzy okrzyk s modlitwą [*clamaverunt in oratione*]. *BudBib* 1.*Mach* 5/33, 2.*Par* 6/29; á modlitwá była vłtáwiczna czyniona od zboru do Bogá zá nim [*Oratio autem erat assidua facta ab ecclesia ad Deum de eo*]. *BudNT Act* 12/5, *Luc* 5/33; *CzechRozm* 203; *SkarŻyw* 20, 56, 62, 70 [2 r.], 75 [2 r.] (22); *StryjKron* 81, 467; *CzechEp* 44; *ReszList* 158; O Boże [...] rácz weyźrzeć miłośćiwie/ ná prółby łudu twego/ do łiebie z pokorą modlitwę czyniącego *LatHar* 181, +8, +8v, [+9]v, [+10], 88 (18); Do ktore<sup>80</sup> gdy włzedł Páweł/ y modlitwę vczynił [*cum orasset*] włóżywłzy náń ręce/ vzdrowił go. *WujNT Act* 28/8, *Matth* 23/14, s. 98, *Luc* 5/33, s. 429, 1.*Tim* 2/1, s. 723; *SkarKaz* 382a, 455a, 609b.

»klęczeć, przykłęknąć, klękanie na modlitwie; klękać na modlitwę« = *oratione orare PolAnt, Vulg; obsecratione orare Vulg* [szyk zmienny] (1 : 1 : 1; 1): y klęczała [św. Anna] na gorączy modlythwye modląc fyą panu bogu *PatKaz II* 63v; Ano klękánya ná modlitwye nye telko Szczepan/ Páweł/ y Pyotr ále y íam pan Kryftus vżywał. *KromRozm II* h3v; *SkarŻyw* 52; Dániel trzy kroć przez dzień klękał ná modlitwę. *WujNT* 439.

»modlitwą leczyć (a. uleczyć, a. zleczyć)« (3): Wodzono do onych pánienek wiele chorych/ zwłázczá dzieći/ ktore oná przełożona modlitwą leczyła. *SkarŻyw* 226, 86, 167.

»modlitwą, w modlitwie modlić się; przez wielką modlitwę modlący się; modlitwa, którą się modli« = *oratione orare Vulg, PolAnt; per omnem orationem orans Vulg, PolAnt; obsecratione orare Vulg* (3 : 1; 1; 1): *LubPs Z2 marg*; po trzykroć ná dzień modli íe modlithwą íwoią [*orat obsecratione sua*]. *Leop Dan* 6/13; *BudNT Eph* 6/18, *Iac* 5/17; *WujNT Eph* 6/18, *Iac* 5/17.

»mówić modlitwy« [szyk zmienny] (5): *RejKup* m6; *KromRozm I* A4; Odeymi záíę połowicę tych lat w ktorych człowiek niegrzelzy/ tylko Bogu mowi Modlitwy íe y pije/ zoítaná pułtrzynáftá látá. *BielKron* 463, 463; Ktemu też obrzędy kościelne obchodzić/ y pewnych godzin modlitwy ktore *Canonice preces* zowá mówić [*neque horis statis, quas canonicas vocant, precari*] *ModrzBaz* 131v.

»mówić (a. rzec) w modlitwie, na modlitwie« [szyk zmienny] (6 : 2): Bo rzekłem (w modlitwie moiej) *WróbŻółt* Nv, 115/10; A íako w modlitwie mówić móżem do Bogá/ odpuść nam grzechy náłze/ á brátu odpuścić niehcemy? *SkarŻyw* 184, 153; *CzechEp* 240, 270; *NiemObr* 112; *SkarKaz* 351b.

»modlitwę odprawić (a. odprawować)« [szyk zmienny] (14): Y rzekł Abráhám do íłużebników íwých/ Zoítańcie wy tu z oíłem/ á ía z dziećięciem aż do onąd poydziemy/ á odprawiwízy modlitwy wroćiem íię do was [*et adorabimus et revertemur ad vos*]. *BibRadz Gen* 22/5, *Act* 20 arg; *SkarŻyw* 393, 459; *StryjKron* 140; A napiérwéy modlitwy odpraw íwé w kościele/ Móżéfz krótko/ wízák niedba nic Bóg o íłów wiele. *PudłFr* 73; *LatHar* +8v, [+9]v, 58, 73; *WujNT* 63, 616; gdy náłzy Kátolikowie modlitwy póspolite odpráwowáli o béspieczęńtvo Koronne od Turkow y od Tátárov: Zbor tych Nowokrzczeńcow [...] póspolicie też modły do Báálá íwego czynił *PowodPr* 35; *GosłCast* 74.

»ofiarować modlitwy« = *preces offerre Vulg* [szyk zmienny] (15): *RejPs* 172; ktory [Jezus] modlitwy náłze ofiáruie Bogu oycu *LubPs Z2; Leop Tob* 12/12; *RejAp* 71v, 72 [4 r.], Ff3; *WujJud* 26v; *RejPosWstaw* [143<sup>4</sup>]v; á ízby íe y modlitwy íwoie ofiarowáło niepokálaná y wdzięczną ofiárą Pánu Bogu *KarnNap C; WujNT Hebr* 5/7, s. 856, Cccccv.

»modlitwą polecać« [szyk zmienny] (2): *SkarJedn* 220; Abráhám. á gdy inney pomocy niemiál/ gorącą modlitwą polecał czyítość íey P. Bogu íwemu: dufaiąc mu/ ífz zmázána być grzechem zá íego obroną y przéstrogą/ nie miáła. *SkarŻyw* 283.

»w modlitwie się Bogu (a. świętymi) poruczać (a. zalecać)« (2): Prośili go [...] áby z onego mieyfćá wćiekał: á on íię w modlitwie poruczał Pánu Bogu *SkarŻyw* 187, 371.

»modlitwami prosić (a. wyprosić); modlitwa prosi (a. uprasza)« = *fatigare votis Mącz* (4; 2): *MetrKor* 46/47v; Modlitwámi íwemi częítemi á pilnemi prosiá przedíę o płod *GliczKsiąż* C3; O Thomaízu ciebie modlitwámi vítáwítnymi proíimy/ wípomófz nas nędznych *KrowObr* 163v; *Mącz* 119d; Modlitwá co vpraíza. *BiałKat* 196; *LatHar* [+11].

»o modlitwę prosić« [szyk zmienny] (10): *MurzHist* E3v; Y poniżywłzy fię iemu do kolan iego/ vpadł proźząc go o modlitwę. *SkarŻyw* 212, 62, 251, 581, 582; Włpomni y ná te/ ktorzy zá żywotá fwoiego/ mnie o modlitwę prošili/ y zá ktorem iá iákokolwiek czynić powinien. *LatHar* 100; *WujNT* 625 [2 r.]; *WysKaz* 38.

»prosić w modlitwie« = *petere in oratione Vulg, PolAnt; in orationibus obsecrare, rogare in prece Vulg* [szyk zmienny] (5): *Leop Eccli* 50/21; Y włzytko oczkolwiek prošilibyšcie w modlitwie [*omnia quaecunque petieritis in oratione*] wierząc wezmiecie. *BudNT Matth* 21/22; *ReszPrz* 112; *WujNT Matth* 21/22, *Rom* 1/10.

»modlitwę (w uszy) przyjąć (a. przyjmować)« [szyk zmienny] (13): Prozbá áby pan bog raczył łáfkáwie przyjąć modlitwy nášle. *RejPs* Ff7v; *KromRozm II* h; *LubPs* B5; *KrowObr* 169, 176; Przyimi w włsy tve Pánie modlitwę moię [*auribus percipe Domine orationem meam*] *Leop Ps* 85/6; *BibRadz* 4.*Esdr* 12/7; *KochPs* 90, 204, 211; *SkarŻyw* 201; *LatHar* 620; *SkarKaz* 454b.

»modlitwą (po)ratować; modlitwą (po)ratowany; przez modlitwę [czyj] być poratowanym« [szyk zmienny] (5; 3; 2): *KuczbKat* 230; tegołmy modlitwą porátowani byli/ w ktorymeš fię ty vkochał. *LatHar* 446; Rátuyćiež nas fwiętymi modlitwámi wáłzemi *LatHar* 604, 48, 421, 425, 448, 463; *WysKaz* 39; Bo fię o nas [*duchowie tež ťwiętych patryjarchow*] ftáráią/ y modlitwámi fwemi nas rátuią/ y wiele nam dobrego przez Chryftuá y v Chryftuá vprafzáią. *SkarKaz* 635b.

»na modlitwie rozmawiać« (1): odpušće mi tež/ [...] ilekroć okrom ćiebie co infzego<sup>80</sup> rozmyšlam/ kiedy ztobá ná modlitwie rozmawiam. *LatHar* 604.

»modlitwy sprawować [za kogo]« [szyk zmienny] (2): *BibRadz* I 133b *marg*; Pothym Páłterz dziękkczynienie fpráwuie/ y modlitwy zá włzyłtek Košćioł *WujJudConf* 227v.

»w modlitwie trwać, trwający; na modlitwie trwać (a. wytrwać)« = *perseverare in oratione Vulg, PolAnt; orationi instare Vulg* [szyk zmienny] (7 : 1; 13): pan Iezus załnał/ iję długo w nocy na modlitwach trwał. *OpecŻyw* 44, [34]v, 175; byly trwayący wmodlythwye y wpošpolytouny lamanego chleba zmaryá matká [yego] yezufouá czo fyá o czyele bozym rozumye *PatKaz III* 137; *KromRozm II* v, xv, yv; *Leop Act* 2/42; *BibRadz Act* 1/14; *BielKron* 139v; *RejPos* 185; *RejPosWstaw* [143<sup>4</sup>]v; W iednym iego kłáłztorze/ był brát ieden/ ktory ná modlitwie wytrwáć niemogáć/ s košćiołá wychodził *SkarŻyw* 250, 570; W Košćiele przez cáły dzień ná modlitwách trwáiąc/ A wieczor áž pokármu troché pożywaiąc. (*marg*) Naboženłtwo Iágiełowe. (–) *StryjKron* 522; *ArtKanc* A10v; *LatHar* 511; W modlitwie trwayćie: czuyeni będąc ná niey z dziękowánim. *WujNT Col* 4/2, *Act* 1/14, 2/42, s. 399.

»modlitwą [kogo] (u)błagać; ubłagany« — *placare precibus Mącz* [szyk zmienny] (6; 1) : *KromRozm III* K3; *Mącz* 302b; *KuczbKat* 225; gdy ten co fie pyłznił/ pokorná modlitwą Bogá vbłaga *WujJud* 93; *GrochKal* 15; NIEzwycięžonego rycerzá twoiego Floryaná/ Chryšte Pánie/ modlitwą vbłagány/ rácz nas z grzechow náłzych wyłwobodzić *LatHar* 417; gniew iego [*Boga*] modlitwámi błagáli *PowodPr* 56.

»uciec się (a. uciekać się) do modlitwy, na modlitwy, z modlitwą; w modlitwach uciekać się; ucieczka na modlitwę« [szyk zmienny] (3 : 2 : 5; 2; 1): Obyczáy iáko fie ku Pánu fwemu w modlitwach fwych vciekáć mamy. *LubPs* N6 *marg*, F4, P6v *marg*, R5, T *marg*; Oratio inexpugnabilis arx Christianorum Modlitwá á Vcieczká ná modlitwę ku pánu Bogu/ niedobyty zamek yełt włzego



Krześcianańtwa. *Mqcz* [269]d; Iż vciekaycie fie moi mili fynaczkowie vřtawicźnie ná modlitwy do Bogá Oycá řwego wřzechmogácego *RejPos* 260v, 185, 213v; *RejZwierc* 154v; *WerGořc* 221; Náořtátek vćiecz řię do modlitwy/ iáko y miřtrz dořkonálořci wřzelkiew/ Zbáwićiel twoy/ ná mękę idácy *LatHar* 578; My teź w rzeczách wielkich kořćiołowi Boźemu y Rzeczypořpolitey naleźytych: pierwey řię do modlitwy vćiekaymy. *SkarKaz* 609b.

»na modlitwę upařć« (1): A ř. Piotr ná modlitwę vpadwřzy/ ziednał obłok v Pána Bogá *SkarŻyw* 372.

»(u)słyszeć (uszyma) modlitwę« = *auribus percipere orationem Vulg; audire orationem PolAnt* [*szyk zmienny*] (19): *PatKaz II* 54v; Vřlyř vřzyma modlitwę moię *WróbŻołt* 16/1, 85/6; Vřlyř modlitwę mą Pánie *LubPs* ee4v, N6, X3, hh3; *BibRadz* 1.*Esdr* 1/6, *Thren* 3/42; *BielKron* 35; *BudBib* 3.*Reg* 8/28, *Ps* 4/1[2]; Vřlyř modlitwę moię/ y głos źálořciwy *KochPs* 80, 80; řlyř modlitwę/ ienże cię prořimy. *SkarŻywBog* 357; *LatHar* 170; *WujNT* 259, 851, Ccccccv.

»w modlitwie wołáć, wzywać (Boga); z modlitwą wołáć; modlitwami wzywać; w modlitwach wzywany; wołanie do Boga na modlitwach« = *cum supplicationibus Deum invocare HistAl* 1510 91 [*szyk zmienny*] (3 : 2; 1; 1;1; 2): *WróbŻołt* aa2v; *HistAl* Cv; y vczynili okrzyk trąbámi/ y wołáli (ku Bogu) w modlitwách [*et clamaverunt in oratione*]. *Leop* 1.*Mach* 5/33; *BibRadz* I 273c marg; *RejPos* 44v; *BudBib* I 276d marg; *StryjWjaz* C2v; ierłiź teź tenże to Krol y Pan nářz nam od Bogá dány/ ma być w modlitwách wzywány ábo nie *CzechRozm* 191, 20v; *SkarŻyw* 484.

»wspomagać (się), wspomozon [*czyimi*] modlitwami« (2 : 2): day nam/ abyřmy ie<sup>80</sup> modlitwami byli wřpomozeni y zbáwieni *KrowObr* 171v; *RejPos* 193v; áby fie [*lud chrzeřcijański*] wzbudził ku nářłádování ich [*męczenników*]: potym áby był vczęřtnikiem ich zařług: więc áby fie ich modlitwami wřpomogł. *WujJud* 60, 188v.

»wstawáć na modlitwę« [*szyk zmienny*] (4): Od polnoci zawźdi na modlitwę wřtawála *OpecŻyw* 2; *WróbŻołt* aa2v, pp5; *WujNT* 439.

»wysławiać w modlitwie« (1): bęďdzie Pána wyřławiał w modlitwie řwoiey [*et in oratione confitebitur Domino*]. *BibRadz Eccli* 39/8.

»modlitwę wysłuchać (*a.* wysłuchawać); modlitwa wysłuchana; wysłuchać (*a.* słuřać, *a.* wysłuchawać) (wołania) modlitwy (*G*); wysłuchan w modlitwie; uszy [*czyje*] ku wysłuchaniu modlitw; ucho [*czyje*] wysłucha modlitwę« = (*ex*)*audire orationem Vulg, PolAnt* [*szyk zmienny*] (50; 14; 11; 3; 1; 2): o anno nyepłaczy any řyá řmáczy řthwey nyepłodnořczy uyřluchał bog ualřą modlythwą *PatKaz II* 64; *PatKaz III* 125; *TarDuch* A4v, D2, D8, E2 [2 r.], E2v, E4; Czwarťe pienie o panie Iezufie/ iako miał być wyřluchan w modlitwie *WróbŻołt* B6; Smiřuy fie nademną/ á wyřluchay modlitwę moię. *WróbŻołt* B6, T7v, 64/3, mm8, 142/1; *RejPs* Ff6; *SeklKat* S, T3; Boř ty Boźe wyřluchał tu modlitwy moiey/ Dałeř wdzyęczne dzyedzictwo s řwiętey řáłki twoiey *LubPs* O6, N6v, O5v, aav, hh3; *KrowObr* 163, 175; Wyřluchałem modlitwę twoię *Leop* 2.*Par* 7/12; Tegoź czáfu wyřlucháne řą modlitwy oboyg u przed oblicźnořcią chwały Nawyřřřęgo Bogá [*exauditaę sunt preces amborum in conspectu glorię summi Dei*] *Leop Tob* 3/24; Prořřę miřy Pánie/ Niechźe pilno řlucha vcho twoie modlitwy řługi twego [*sit auris tua attendens ad orationem servi tui*] *Leop* 2.*Esdr* 1/11, 2.*Par* 7 arg, 2.*Esdr* 1/6, 4.*Esdr* 8/24, *Tob* 4/1, *Ps* 38/13 (12); Pan wyřluchał modlitwę moię/ á Pan przyiał prořbę

moię [Audiuit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit]. *BibRadz Ps 6/10, 3.Reg 8/45, 49, 2.Par 7/12, 2.Esdr 1/11 [2 r.], Ps 6 arg (11); BielKron 49v, 77v; o Iehowo Boże moy/ wysłuchay wołania modlitwy którą fię tobie modli sługá twoy [audias clamorem et orationem quam serous tuus orat coram te]. BudBib 2.Par 6/19, 3.Reg 8/29, 2.Par 6/20, 2.Esdr 1/11, Ps 85/6, 114/1; BudNT Act 10/32 [33]; SkarŻyw 70, 496; MWilkHist Iv; ReszPrz 24; ArtKanc J16; LatHar 172, 178, 325, 342, 449 (12); Abowiem oczy Pánfkie ná spráwiedliwych/ y wfyzy iego ku wysłuchániu modlitw [!] ich. *KolakSzczęśl C; RybGęśli D3; WujNT 292, 439, 759, Act 10/31; SkarKaz 455a.**

»w modlitwie wyznawać Pana« (1): y w modlitwie wyznáwáć Páná będzie *SkarKazSej 663a.*

»modlitwie się [czyjej] zalecać, polecieć (a. polecać), poruczać; zalecać się w modlitwę [komu]; zalecać modlitwie [czyjej]« [szyk zmienny] (11 : 3 : 1; 4; 1): *BierRaj 17; Y wnet fię wezbrał na drogę Iulianus modlitwie fię słudze Bożemu zálecáiąc SkarŻyw 212; zálecáiąc fię w modlitwę síostrom/ názáiutrz ná ich ręku/ máiąc lat trzydzieści/ vmárłá. SkarŻyw 227; ktory [Genezyjusz] Potym modlitwie fię świętego zálecáiąc/ y korząc/ y popráwę obiecúiąc/ ku zdrowiu y mowie przyšedł. SkarŻyw 593, 58 [2 r.], 75, 76, 134, 374 (15); LatHar 93; Y Páweł fię modlitwom wiernych zálecał WujNT Aaaaaav, 724, 780.*

»zezwać [kogoś] na modlitwę« (1): zezwawszy brácią ná modlitwę/ mowił: Pánie moy nie pátrzná grzechy moje *SkarŻyw 252.*

»modlitwą zjednać« (2): Nákoniec możesz łobie nie iednę łáfkę v Páná Bogá modlitwą ziednać. *LatHar +8v, 429.*

*Wyrażenia:* »boża, boska modlitwa« = *oratio Dei Vulg (2 : 1):* Siodma prósbá Pácierzá. Ale nas zbaw ode złego. TA Prósbá ołátáheczna łtoi zá wfyztki/ którą to Syn BOŻy záwárl tę Bołką Modlitwę *KuczbKat 430; Tákże y łam Iezus Chriřtus toż czynił ná Bożey modlitwie nocúiąc [...] y częłto fię Bogu Oycu modłąc CzechEp 288; WujNT Luc 6/12.*

»dom modlitwy, na modlitwę poświęcony; dom do pospolitych modlitw« = *domus orationis Vulg, PolAnt [W przekładach i przytoczeniach bibl. Matth 21/13, Mar 11/17, Luc 19/46 (16)] (17 : 1; 1): OpecŻyw 73; Y iáko pan Kriřtus raczył názwáć kołcyoł domem modlitwy/ thák káždá łzkołę álbo kolegium łluffnye może przewáć domem mądrołci y spráwiedliwołci. GliczKsiąż K8v, K8v marg; Izaż nie iełt nápiřfano/ Ze dom moy/ dom modlitwy będzie wezwan wfytkim narodom? BibRadz Mar 11/17; RejPos 194v, 195, 349, 351v; BiałKat 233v marg; WujJud 185; Ná káždym mieyřcu gdzie mieřzkáią/ máią [chrzełcijanie] domy ná modlitwę poświęcone SkarŻyw 362, 69; Iełt tákże Plebániy álbo Fářfkich kołciołow 120. iełt Klářtorow przez 80: okrom tych/ łą y inřze kołciołki / káplice/ domy do połpolitych modlitw. ReszHoz 115; WujNT Matth 21/13, s. 89, Mar 11/17, Luc 19/46; Y nie zowie Pan IESVS kołciołá onego domem náuki: ále iáko y prorocy zowie go domem modlitwy/ ktorey napřednieyřza częłć iełt ofiárá. SkarKaz 455b, 456b.*

»gorąca modlitwa; w modlitwie gorący« [szyk 9 : 7] (14; 2): *OpecŻyw [34]v; RejPos 44v; RejZwierc 264v; Polecał to Pánu Bogu on S: Papięř/ gorącą modlitwą/ zgody y iednołci Chrzełciáńfkiey prágnąc. SkarJedn 220, 234; pokuřy ony y niebełpieczeńtwá vczyniły go w modliwie gorącym y pilnym. SkarŻyw 211, 106, 283, 332, 373, 589; LatHar 2, 639; Y z gorącey modlitwy połt fię záczyna/ gdy co pilnego chcemy v Páná Bogá vprołić SkarKaz 121b, 609h; SkarKazSej 658b.*

»modlitwą kościoła, od kościoła (*a. zboru*), kościelna« = *oratio ab ecclesia Vulg, PolAnt (13 : 4 : 8)*: *LubPs M, Q2v, Q3 marg, S2v, S4 (11)*; Ale bywała wstawiczna modlitwa od kościoła do Boga za nim. *Leop Act 12/5; BibRadz Act 12/5; BielKron 77v marg; RejPos 216*; iż przez modlitwę kościelną/ która przy szafowaniu tej świętości bywa/ od Pana Boga wspomóżon będzie *BiałKat 383v; WujJud 183v żp, Mm6v; WujJudConf B6v; BudNT Act 12/5; LatHar 619*; Lecz modlitwa bez przeżądka działa się od kościoła ku Bogu za nim. *WujNT Act 12/5, s. 511, 615, 616.*

»moc modlitwy; mocna modlitwa« (*4; 1*): Daj mi przez motz modlitwy twé/ gdyż bych nie modlił tobie/ żebych miał święte<sup>80</sup> anioła twého przy łobie *OpecŻyw 105v; KromRozm III K6; RejPos 75 [2 r.]*, 213v.

»nabożna modlitwa; w modlitwie nabożny« [*szyk 16 : 7*] (*22; 1*): Czełto bogu wśfechmogącemu fluzbę czynił fwymi nabożnymi modlitwami/ poftem/ czucijm dręczyl své ciało. *OpecŻyw 5, 4v, 169, [192]*; *LubPs C2 marg, E marg, K3, L2 marg, L2v marg (7)*; *KrowObr 176; RejAp 73; HistRzym 91v; RejPos 185, 216; KuczbKat 230*; Do czego proźe/ abyście mi wżycy nabożną swoią modlitwą pomocni być chcieli. *KarnNap Cv*; bo była panna wielkiej ćierpliwości [...] w milczeniu pilna/ a wustawicznej modlitwie nabożna. *SkarŻyw 589; LatHar 2, 619, 660; VotSzl B2.*

»ofiara modlitwy« [*szyk 2 : 1*] (*3*): y za każdą z nich [*wszetecznych niewiast*]/ ofiarę modlitwy fwey gorącej ofiarował Panu Bogu. *SkarŻyw 106*; Rącz też małuchną tę niegodney modlitwy moiey ofiarę/ z Bogiem Synem y Bogiem Duchem ś. łalkawie przyiąć y przypuścić *LatHar 14; WujNT 853.*

»modlitwa płaczliwa; modlitwa z płaczem« [*szyk 3 : 1*] (*3; 1*): *BielKron 89v*; Iako pothym ona święta pani wdala się na płaczliwe modlitwy y ze wżytym dworem swoim do Pana swego. *RejZwierc 201, 200v; SkarŻyw 201.*

»modlitwą pokorna, (z) serca pokornego, pokornych, upokarzającego się człowieka« [*szyk 18 : 8*] (*16 : 5 : 4; 1*): *HistAl I8v*; Pokorną modlitwę ma przyym Pánye w twe wśfy *LubPs T2, B5, P4 marg, S4v, X3v; RejWiz 165, Cc7v; RejAp 73v*; Iako iest płatna modlitwa fercą pokornego. *RejPos 201v marg*; Modlitwa pokornych y innym pomaga. *RejPos 202 marg, 13v, 46v, 193v, 199 marg, 202v, 349v*; Tego królestwa szukamy modlitwami: bo modlitwa pokorna niebo przebija *BiałKat 221; RejZwierc 264v [2 r.]*, *Bbbv; WujJud 93*; Widziż iż do Chrytuła y przez Chrytuła z przyczyną świętych Bożych a z pokorną modlitwą idziem. *SkarŻyw 358*; Modlitwa vpokarzającego się człowieka przenika niebioła. *LatHar [+10], [+10]*; *VotSzl B2.*

»pospolita modlitwa« = *supplicatio Mącz; preces publicae Modrz; communis obsecratio Vulg, PolAnt [szyk 8 : 5] (13)*: *Leop 2.Mach 8/29*; To gdy się tak stalo/ czynili modlitwy pospolite/ proźąc miłofiernego Pana *BibRadz 2.Mach 8/29*; Supplicationem decernere, Połpolitą modlitwę wstawić. *Mącz 48d*; wżakże pospolite Modlitwy we Zborzech Świętych ięzykiem wławnym a pospolitym maia być czynione/ żeby od wśzech były wyrozumiáne *WujJudConf 183, 146v, 156v, 185, 188; RejPosRozpr b3; ModrzBaz 49v; ReszHoz 115; WujNT 77, 419.*

»serdeczna modlitwa« (*2*): *LubPs A3v*; DO tej serdeczney y wnetrzney modlitwy/ którą rozmyślaniem nazywamy/ trzy się części albo siły duze nalezyc schodzą *LatHar 662.*

»słowna modlitwa« (*2*): A ta słowna Modlitwa ma swoy wławny pożytek y wławną potrzebę: Bo chuc y vmyśl nalez rozżarza/ a nabożeństwo modlącego się człowieka zapala. *KuczbKat 370, 370 marg.*

»społeczna, spolna modlitwa« [szyk 7 : 4] (7 : 4): *RejKup* d2v; Nápominánie ku fpołeczney modlitwie. *LubPs* P4 marg; *BielKron* 139v; *RejAp* 131; Acz mieyfce ku chwale iego fprawione/ ieft wdzięczne iemu/ gdyż tám fpołeczne modlitwy idą od wiernych iego ku fwiętey chwale iego *RejPos* 202v, 213 marg, 216, 349v; *WujJudConf* 227v; *ArtKanc* T6; Sam Chryftus ieft pośrzednikiem do zbawienia y odkupienia: ále fwięci tylko fą do modlitwy fpolney z námi. *SkarKaz* 636b.

»fwięta (a. naświętsza) modlitwa« [szyk 18 : 14] (32): wezrzy na tę náfwiętífą modlitwę/ ktorą offiaruie tobie náwyfły bifkup nafs/ dziecię twé pán nafs Iezus kryftus *OpecŻyw* 143v; *TarDuch* C; *BibRadz Matth* 6 arg; Bo táka ieft moc modlitwy fwiętey/ ktora pochodzi z fercá práwego *RejPos* 75, 293v; *KuczbKat* 355; *WujJud* 229; *WujJudConf* 190v; *SkarŻyw* 86, 112, 161, 180, 203; *LatHar* +2v, +3v, +5v, +7v, +8 (19).

»modlitwą za umarłe (a. umarłych)« [szyk 21 : 3] (24): Modlitwy zá vmárłe. *WujJud* 201v marg, 200v [2 r.], 201, 229 marg, 239v marg, L16v (9); *SkarŻyw* 279, 456 [2 r.]; *ReszPrz* 40; *LatHar* 100, 658 marg; *WujNT* 633 marg, Aaaaaa3; Pożytki żywych z modlitwy zá vmárłe. *SkarKaz* 383a marg, 382a [2 r.], 384a [3 r.], Oooo2d.

»ustawiczna modlitwa; ustawiczny w modlitwie« [szyk 4 : 2] (4; 2): *PatKaz III* 152; *BibRadz Act* 12/5; *RejPos* 185; Thákże Collofenóm [św. Paweł] mówił: Bądźcie vftáwiczni w modlitwie: czuyćie wniefy/ dzięki czyniác pánu Bogu [*Coll* 4/2] *BialKat* 196; *SkarŻyw* 589; *ReszList* 163.

»ustna modlitwa« (1): bo trudniefyze ieft rozmyślánie/ niżli vftna modlitwá. *LatHar* 664.

»wierna modlitwa« [szyk 8 : 6] (14): Záłożenie wierney modlitwy z mocnym vfániem *LubPs* Q2v marg, F4v, G2v marg, G3v, P4 marg, R5; A w tych fłowiefch Pan vkázuie iáka iefth moc wierney modlitwy ludzi fwiętych *BibRadz I* 106b marg; *RejAp* 73v; Iáko ieft wielka mocz modlitwy wierney. *RejPos* 75 marg, 42v, 202 marg, 213v; *RejZwierc* 205; *KarnNap* E4.

»wnętrzna modlitwa« (1): *LatHar* 662 cf »modlitwa serdeczna«.

*Zestawienie*: »miejsce modlitwy« = *miejsce najfwiętsze w fwiątyni Salomona zwane fwięte fwiętych, w którym była umieszczona Arka Przymierza; oraculum PolAnt* (10): A we wnątrz poftáwił Mieyfce Modlitwy w pośrzedku Domu/ áby thám bylá fchowaná Skrzyniá przymierza Páńfkiego. *BibRadz 3.Reg* 6/19, 1.Reg 6/20, 21, 3.Reg 6/16, 17, 22 (10).

*Szeregi*: »błogofławiefstwa a (i) modlitwy« [szyk 3 : 1] (4): Iákie fpolne błogofławiefstwá á wierne modlitwy poydą do niego *RejPos* 42v, 256; *BialKaz* M4v; wyfłáli go [św. Antoniego] miedzy pogáńftwo/ błogofławiefstwem y modlitwámi opátrzonego. *SkarŻyw* 543.

»modlitwa i bogomyślność« (szyk 1 : 1] (2): *SkarŻyw* 35; iz tákie mieyfca [pustynie] do modlitwy y bogomyślności fą nápofobniefyze *WujNT* 130. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.].

»modlitwy i ceremonije« (2): Przetoz y kazań haeretyckich fluchác fię nie godzi [...]. Ani bywác ná ich modlitwách y ceremoniách. *WujNT* 135, 319.

»(boża) chwałá (a. chwalenie, a. cześć) (i, a) modlitwa« [szyk 9 : 4] (13): *MetrKor* 46/46, 117, 175; Vprzedźmy oblicze iego z chwałą y z modlitwą/ á w płałmiech [!] fpiewaymy iemu [*in confessione et in psalmis iubilemus ei*]. *WróbŻolt* 94/2, pp; Będźyemy oddáwác cyelce warg náfłych [*Os* 14/3]/ to yeft chwałę y modlitwę/ ktora z warg álbo vft pochodzi. *KromRozm II* 13; Nie vpominam cie s tego/ ábyś gárdził domem Páńfkim/ ktory ieft iemu ku czći á ku modlitwie zbudowan *RejPos* 144; Máią

šie też [*chrześcijanie*] ćwiczyc w modlitwach y częstej chwale Bożey *KuczKat* 300; Ciałą noc onę ná modlitwie y chwaleniu Páná Bogá y świętych rozmowách Ítrawiwłzy *SkarŻyw* 51, 471; *CzechEp* 284; *WujNT* 853; *ZbylPrzyg* B2v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*].

»modlitwy, dobrze czynienie« (1): my wżycy wierni bądźmyłz wítawicźnie cżuyni/ w modlitwach, w dobrze cżynieniu *ArtKanc* T.

»modlitwa a (i) dziękczynienie (a. dziękowanie, czynienie dzięk); modlitwa z dziękowaniem« [*szyk 10 : 1*](9; 2): *GliczKsiąż* C3 [2 r.]; Ieft też w nim [*w psalmie*] nápoły modlitwá y cżynienie dzyąk. *LubPs* D2v; Nadobna modlitwá z dzyękowániem zá fwięte á możne dobrodzyeyftwá Páńskie *LubPs* Y4 *marg*, Cv; *Leop* 1. *Tim* 2 *arg*; *WujJud* 187v; *WujJudConf* 227v; Y ná te boleści nic innego/ okrom modlitwy Bogu y dzięki/ łyżecz z wít iey nie było. *SkarŻyw* 151; Chce áby modlitwy y dzięk cżynienia były zá przełożone/ y zá wżycie ludzie. *WujNT* 722, 690. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 9 r.*].

»modlitwy i egzorcyzmy; egzorcyzm z modlitwą« (2; 2): Mniłzy záłmuceni máiac zá to áby to cżárt przemienił s pieniędzy kámienie/ mowili długo Modlitwy y Exorcycmy nád kámyczki *BielKron* 420v [*idem*] *WerGość* 218; Exorcycmy z modlitwą y z pofty. *WujNT* 72 *marg*, Yyyyy3.

»gadanie [= *głoszenie słowa bożego*] i modlitwa« (1): Był y w mowie ten święty y w kazaniu [!] fzcześliwy. Żydow niemáło fwym gadánim y modlitwą Pánu Bogu pozyłkał. *SkarŻyw* 201.

»głos (a) modlitwa« (2): *OpecŻyw* 62v; ROzmiłowałem się Iehowy/ bo wysłuchał głos moy/ modlitwy moie [*exaudiet Dominus vocem meam in deprecationibus meis*]. *BudBib Ps* 114/1.

»modlitwy (i, a) jałmużny; modlitwa z jałmużną« (8; 1): *SeklKat* Y4v; *KromRozm I* 12v; *KromRozm II* h; *LatHar* [+10]v, 658 *marg*; Y rzekł mu: Modlitwy y iáłmużny twoie [*Orationes tuae et elemosynae tuae*] wítąpiły na pámięć przed Bogiem. *WujNT Act* 10/4, s. 436 *marg*, 439 [2 r.]. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 37 r.*].

»modlitwa i kadzenie« (1): Bo wnet cżłowiek niewinny walczył zá nie/ wziąwłzy ná fię zbroię posługi swoiey/ modlitwę y kádzenie ku vbłáganiu *BudBib Sap* 18/21.

»kazania i modlitwy« (1): łzkoły y kolegia fá tákowe myełcá ná mądrość á fprawyedliwość/ yáko kołcyoł ná kazanya y modlitwy. *GliczKsiąż* K8v.

»modlitwa (i, a) ręku (a. rąk) kładzenie (a. wkładanie, a. włożenie)« (6): *WujJudConf* 146v; Bo gdy opętáne wodzono do niey/ modlitwá á ręku swoich kładzienim/ leczyłá ie/ á Dyabły wyganiáłá. *SkarŻyw* 183; A Hieronym S. Święcenie/ práwi/ kápłanow bywa nie tylko modlitwá głófu/ ále y rąk wkładánim wykonáne. *WujNT* 453, 425, 429; *SkarKaz* 421b.

»modlitwa i Msza św.« (1): dułze ich [*zmarłych*] modlitwámi y Mśzami świętymi wfpomagáią. *ReszHoz* 118.

»nabożeństwo, (i) modlitwa« [*szyk 4 : 2*] (6): *KrowObr* 117; *Mącz* 496a; Tedy fię Iákob w wietłze nabożeńftwo w onym Ítráchu y w modlitwy vdał *SkarŻyw* 348; *CzechEp* 65; *LatHar* 236; *CzahTr* Lv.

»modlitwa, (i, albo, ani) ofiara; modlitwy z ofiarami« = *preces et sacrificium* *Modrz* [*szyk 19; 9*] (27; 1): Iadelus [...] wezwawłzy Żydow wítháwił im poft przez trzy dni/ áby nabożnemi modlitwámi y ofiárámi Bogá wzywáli [*cum supplicationibus et immolationibus deum invocare*; szmoglythphamy y sz ofyeryamy *HistAl* 1510/91]. *HistAl* Cv; *KromRozm III* K3; Przyymi Boże modlitwy ludu twego z offiárámi offiar/ we frzodę wielkonocną. *KrowObr* 169; *Leop Eccle* 35 *arg*; Przybytek w

Sálomonowym kósciele był gdzie fie kápłani [...] wedle zwyczáiow swoich ná modlitwy y ná ofiáry ktore czynili Pánu wedle rofkazánia iego íchodzili. *RejAp* 175v; *BiałKat* 358v; *RejZwierc* 264v; Boicie fie Aöriufzá Heretyká odftápic/ ktory takiefz modlitwy y ofiáry zá vmárle odrzucał *WujJud* 200v, 200v, 201 *marg*, 237v, L16v, Mm6v; *ModrzBaz* 132; potym vczyniwfzy Bogom modlitwy y ofiáry/ y wyfpiewawfzy dzielnósci iego co zá żywotá czynił/ zápalili on ftos drew ímolny [...] (*marg*) Pogrzeb Kieíftutow pogáńlki. (-) *StryjKron* 467, 81; *ReszPrz* 40, 112; *ReszList* 163; *WujNT* 194, 452, 633 *marg*, Aaaaaa3; *SkarKaz* 316a, 382a, 454b, 455a, b. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 5 r.].

»modlitwa a (i) płacz (a. płkanie, a. łzy, a. łkanie)« [szyk 4 : 4] (8): [*Tatarzy odjechali*] iako flawa íeít iże dla modlithw á płaczu [*orationibus et lachrymis*] nieiakie<sup>80</sup> Ceíflawa Piora zakonu święte<sup>80</sup> Dominika *MiechGlab* 9; Skończywfly pothym płacž/ y modlitwę ktorą fie cały dzień modlili ludzie [*Finito itaque fletu et per totam diem oratione populorum completa*] *Leop Iudith* 6/16; *RejPos* 185 [2 r.]; *SkarŻyw* 46, 252; miłofierdzia BOżego z płacžem á modlitwámi vftáwicžnie ízukáć mogá *ReszHoz* 130; Przypuścił do łáfkáwých vřzu Pan wzdychanie/ Przypuścił póspolitą modlitwę y łkanie. *SkorWinsz* A2.

»pokajanie a modlitwa« (1): A záś ták rozumieymy/ że napřednieyfza zbroiá y broń nářzá wpokáíaniu á w Modlitwie [*in poenitentia et precatione*] należy *ModrzBaz* 128.

»modlitwa i pokłon« (1): modlitwá moiá y pokłon moy nigdy zá nie przed tobą nie vftáł. *SkarKaz* )(3.

»pokora i modlitwa« [szyk 2 : 2] (4): *BibRadz* \*3; Tá k modlitwá y pokorą do obietnic Bofkich łobie pomagał *SkarŻyw* 347; *ArtKanc* M15; *SkarKazSej* 658b.

»post i modlitwa; modlitwa z postem« = *oratio et ieiunium Vulg, PolAnt; ieiunium et obsecratio Vulg* [szyk 19 : 19] (36; 2): Íž then rodzaj Szátánow niewynidzie/ íedno przes modlitwę y poft. *KrowObr* 121, 121, 224; Dobra íeít modlithwá z poftem [*oratio cum ieiunio*]/ y íáłmužna lepřza niźli íkárby złotá chowác. *Leop Tob* 12/8; *BibRadz Matth* 17/21; *RejPos* 28v, 186v; *KuczbKat* 355; *WujJud* 156v, Mm5; Bífkup vftáwił poft przez trzy dni y modlitwy *SkarŻyw* 422, 91, 124, 130, 173, 319 (10); *NiemObr* 115; *LatHar* [ +10]v; Modlitwá y poft czárty wymietuie. *WujNT* 155; íž [*Anna prorokini*] flųžylá Bogu y chwaliłá go nie lámą wiára/ ále pofty y modlitwámi *WujNT* 200, *przedm* 36, 39 *marg*, 69, *Matth* 17/21, s. 72 [4 r.] (15); *SiebRozmyśl* K3. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 56 r.].

»modlitwy albo (i) procesyje« [szyk 1 : 1] (2): *BielKron* 180; Supplicationem indicere, Póspolite modlitwy álbo procesiye vftánowić. *Mącz* [305]d.

»modlitwa (a, i, albo) próřba« = *oratio, votum Mącz; oratio et deprecatio, obsecratio Vulg, PolAnt; preces et supplicatio Vulg, PolAnt; preces et oratio Vulg* [szyk 26 : 22] (48): *OpecŻyw* 82; Boże Izraelłki Vřlyřz panie Pokorných Modlithwy/ y prozby *TarDuch* E2v; TEn Píalm zámyka w łobye modlithwę y prozbę kú Pánu Bogu w káždym przeládowániu nářzym. *LubPs* B2v, A3, A5, B3v, F4v, L (11); Wyfluchay Pánie modlitwę moię/ y pilną próřbę moię/ vřřymá vřlyřz płacž moy. *Leop Ps* 38/13, *Bar* 2/14; A gdy Salomon dokończył wřzytkiey oney modlitwy y próřby ku Pánu [*cum complevisset Selomah orare ad Dominum omni oratione et deprecatione*] *BibRadz* 3.Reg 8/54, 3.Reg 8/45, 49, *Act* 1/14, *Philipp* 4/6; *Fatigare Iovem votis*, Prozbámi á Modlitwámi Bogá ípracowác/ wyprościć bezdzięki. *Mącz* 119d, [269]d; *OrzQuin* Aa5v; *RejAp* 71v; *RejPos* 48, 116v, 193v [2 r.], 201v, 202;

iego prośbą y modlitwą v Páná Bogá bywamy przyjemni y záléceni. *BiałKat* 378v, 241; *KuczbKat* 435; *WujJud* 55; *RejPosWstaw* [143<sup>4</sup>]v *marg*; *BudBib* 3.Reg 8/28, 38, 2.Par 6/19, 29; *BudNT Eph* 6/18, *Hebr* 5/7; *CzechRozm* 240v; *LatHar* 489; *WujNT Eph* 6/18, *Philipp* 4/6, s. 723, 1.Tim 5/5, *Hebr* 5/7. [Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.].

»przeżegnanie i modlitwa« (1): przed Ianem klekni [... ] przeżegnaniá ij modlitwy iego żądáy *OpecŻyw* 31.

»modlitwa i przyczyna (a. przyczynianie)« [szyk 5 : 1] (6): iákoby Bog/ dla ich [*Abrahama i Dawida*] modlitw i przytzyn/ miał wielką łáfkę okázác/ náprzećiwko ludowi Izráhelfkiemu *KrowObr* 215v, 216; O miłósierna mátko/ świętemi twemi modlitwami/ y przyczyną/ rácz fię włtąpić zá námi. *LatHar* 423, 224; *WujNT* 262, 796. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.].

»modlitwa i rozmowa z Panem Jezusem« (1): Infzy ípoľob modlitwy y rozmowy z PANem IEzufeľm/ po przyięćiu teyże nadroźłzey świętości *LatHar* 229.

»rozmyślanie i (a, abo) modlitwa; rozmyślanie z modlitwą« [szyk 7 : 4] (8; 3): *LubPs* A3; Czym poćiefzony święty [*Tomasz*]/ tym więcey wietřłzá pracą ná pożytek kościołá Bożego podeymował. ná czeńte fię rzeczy Boľkich vważánia y rozmyłłánia zmodlitwą vdáiąc. *SkarŻyw* 202, 14, 50, 509; Rozliczny ípoľob krotkiego nabożeńłtwa dzienńego/ przez rozmyślanie y modlitwę. *LatHar* 51, 3, 50, 663, *Aaa4* [2 r.]. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.].

»słowo boże i (a) modlitwa; modlitwa i służba (a. usługowanie) słowa« = *verbum Dei et oratio Vulg* [szyk 5 : 3] (6; 2): *Leop* \*A3v; A my ábychmy modlitwy á fłowá Bożego pilni byli *RejPos* 22; A my w modlitwie y w służbie fłowá trwác będzimy [*Nos vero orationi et ministerio verbi perdurabimus*]. *BudNT Act* 6/4, 1.Tim 4/5; Paweł powieda/ że pokarm bywa poświęcon słowem Bożym á modlitwą [*Paulus dicit sanctificari cibum sermone Dei et precatione*]. *ModrzBaz* 52v; *WujNT Act* 6/4, 1.Tim 4/5, s. 728.

»cnotliwe (a. pobożne, a. święte) sprawy i modlitwy« [szyk 1 : 2] (3): iż Bog nie dla pieniędzy áni dla krwi cielcow skopow y kozłow/ ále dla cnotliwych ípraw y dla modlitw pokornych [*propter bona opera et orationis eloquium*; dlya dobrych vczyńkow y moglythw *HistAl* 1510 382] bywa ku miłofierdziu poruľzon *HistAl* 18v; *BiałKat* 358v; ktory dzień wzyľtek ná modlitwách y ná świętych íprawách bywa ftrawion *WujJudConf* 191.

»sprawy [= *ceremonije*] i modlitwy« (1): iáko fię to iáwnie pokázuie/ ftych ípraw y modlitw/ ktore tám przy tym poświęćaniu tznicię. *KrowObr* 102.

»modlitwa (i, albo) śpiewanie« [szyk 4 : 4] (8): Psalterium item, Xięgi do ípiewánia álbo modlitw/ Píáľterz. *Mącz* 328c; áby ludzie Páná Bogá zá cźłowieká vmárłego prořili/ Proceľsyą z krzyżem/ z świećami/ z śpiewánim y modlitwami przyľtoynemi. *WujJud* 200v, 183v źp; *SkarŻyw* 193; *LatHar* 58; Ták y teraz śpiewánia/ modlitwy/ w kościele dziatęk y prořtaczkow [...] wdzięczne fą Pánu Chriľtuľowi. *WujNT* 89, 615, 616.

»modlitwa i dobre uczynki« (3): [*Eufrazyja*] mieľzkálá w Thebáidze/ z fługami y z íprawcy imion fwoich: fłużąc modlitwie i dobrym vczyńkom przy klaľztorách y kościełách. *SkarŻyw* 224, 509; *ReszList* 164.

»modlitwa i wzdychanie do Boga« (1): iednák tá oftrość nie poydzie ták dálece przeciw fámeý tylko I.M. ofobie [...] ále poydzie/ z życziwości napráwy/ y z modlitwą y z wzdychániem do Bogá *CzechEp* 10.

»wzywianie (a. wołanie) abo (i) modlitwa« [szyk 3 : 1] (4): żebyś vsłyżał wołanie y modlitwę/ ktorą fię sługá twoy modli obliczu twemu dzifia [ut audias clamorem et orationem, quam servus tuus orat coram te]. *BudBib* 3.Reg 8/28; Nie ieft práwi modlitwá ábo wzywianie/ ále winfzowanie ábo błogofławieńtvo. Iákoby winfzowanie rzeczy dobrych od BOgá/ ábo błogofławieńtwa iego żądanie/ nie miało też być wzywánim iednym ábo modlitwą? *CzechRozm* 199v, 199v.

»modlitwa i zasługa (a. wysługa) [czyja]« [szyk 13 : 13] (26): *KromRozm* I I; Day nam Boże ábyfmy modlitwámi/ y záługámi Swiętego Antoniego byli wípomożeni *KrowObr* 163v, 171, 173 [3 r.], 217 [3 r.], 217v, 218v; á iednák y nagorfy káplán/ nie modlitwą fwoią áni záługá/ ále fámy m mocnym słowem Bożym/ ten wielki Sakráment czyni. *SkarJedn* 345; *SkarŻyw* 120 [2 r.]; *LatHar* 38, 42, 329 [2 r.], 415, 417 (12). [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.].

»modlitwa i żądanie« (1): ále we wśfelkieý modlitwie y żądaniu z dziekowaniem [in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione] próżby wáffe niech fie ftána znáio me v Bogá. *Leop Philipp* 4/6. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.].

*W przen* (22) : Wylałem modlitwę przed oblicze iego *LubPs* ee4, H3; *Leop Sap* 18/21; Wfzákoż ofiáruy Pánu złoto wśtrzymięzliwości y pobożności/ kádzydło modlitwy/ á mirrę fercá cícheý y pokornego z iáłmużną. *LatHar* 197.

*modlitwa czyja* (7): niezla mi iedno fpláczem przedeń wylać modlitwy fwe á oznaymić mu iuz rozmáite vćifki fwoie. *RejPs* 210; Niechże wnidzie modlitwá ma przed obliczność twoię [intret in conspectu tuo oratio mea] *Leop Ps* 87/3. Cf *W porównaniu*, »owoc modlitwy«, »pokorna modlitwa«, »wonność modlitwy«, »prośba a modlitwa«.

*W porównaniu* (1): Niechay prófto idzie ktobie modlitwá moiá/ iáko zápalona ofiárá álbo kádzenie *KuczbKat* 355.

*Zwrot*: »modlitwą się karmić« (1): Kazał iá [...] głodem morzyć. Ale fię oná modlitwą y chwałá Bożá karmiá *SkarŻyw* 21.

*Wyrażenia*: »kwiatki pokorneý próśby a modlitwy« (1): iákoś powinien wzrufzyć myfli fwe [...]. A miotáć kwiatki pokorneý próśby á modlitwy twoieý pod nogi iego. *RejPos* 3v.

»modlitwy lekarstwo« (1): poniewáfz ie<sup>go</sup> [*Franciszka*] niemoc/ modlitwy lekarftwa potrzebuie. *MurzHist* I4.

»owoc modlitwy« (1): Krolowá Izmáelitow będąc nieplódná/ poflála do niego/ áby zá iego modlitwą/ mátká być moglá. Y ták fię ftáło. Oná fynaczka do niego potym poflála [...] ták w fkázuiąc: To ieft owoc modlitwy twoieý S. *SkarŻyw* 31.

»pokorna, pokory modlitwa« (3 : 1): Bądz vbłagan pánie/ pokory náfzey modlitwámi/ y tymi offiárami *KrowObr* 168; *RejAp* 72; *RejPos* 3v, 37.

»modlitwą święta« (1): *SkarŻyw* 31 cf »owoc modlitwy«



»modlitwa wiary, z wiary« = *oratio fidei PolAnt, Vulg [w tłumaczeniach Iac 5/15] (6 : 2): A modlitwá wyáry vzdrowi nyemocnego/ y zbudzi go pan KromRozm III K6; KrowObr 82; BibRadz Iac 5/15; BiałKat 382; WujJud 161; BudNT Iac 5/15; WujNT Iac 5/15, s. 795.*

»wonność modlitwy [czyjej]« (2): *RejAp 72; co mamy ofiarować Pánu temu [...] nie fwieczkę/ nie zyołko/ [...] ále fkrufzoną myłł fercá niewinnego/ á wonność pokorney á vniżoney modlitwy twoiey. RejPos 37v.*

*Szeregi:* »modlitwa i chwała Boga« (1): *SkarŻyw 21 cf »modlitwá się karmić«.*

»modlitwá i ofiara« (1): *KrowObr 168 cf »pokory modlitwa«.*

»prośba a modlitwa [czyja]« (1): *RejPos 3v cf »kwiatki pokornej próśby a modlitwy«.*

2. *Teksty przeznaczone do odprawiania publicznych lub prywatnych modlitw; ustalony tekst modlitwy; carmen Mącz; precatio Modrz (711) : PowUrb +v, +4; OpecŻyw 87v; Pocżyna fie modlithwa Druga wielkney mocy TarDuch D6v; WróbŻołt ccv, dd3v; Zdrouas Maria etc. Aczkolwie to nie iest zadna modlitwa/ iedno floua ktoremi Anyoł Gabriel/ ziałtował [!] pannie Mariei fyne Bożego SeklKat C, Cv, C4, D, D2, Sv (10); KromRozm I C4; Modlitwá vsiłuiąca/ áby fye tym więcej nád námi rozmożyła łáłká Páńska ku náuce ludz inych. LubPs N4 marg, A4, D2v, F4, N6v, O2v (11); KrowObr 219; potym Arcybiskup vcżynił tę modłę Lácińłkim ięzykiem [...] á dokonawšy modlitwy fzedł BielKron 329, 139v, 185, 224v; GrzegRóżn E3; Carmen, Spiewanie Pieśń. Item, Carmen, Modlitwá/ álbo yáko yne wżywánie ymienia boskiego/ ktore pewnemi słowy v ftárych ludzi bywáło. Mącz 38d; kładzie Arcybiskup ná głowę Biskupá święcónego Ewanyeliá świętą/ przydáiac ktemu táiemnych słów Modlitwy OrzQuin T4; RejPos 39v; RejZwierc Aaav; BudNT przedm c6; Modlitwy dokończywšy Biskup Krolá vcżył/ Iákby ku Cnotam fświętym w woli Bożey łuczyl. StryjWjaz C2; GDyż wirłz Czytelniku miły/ [...] Modlitw zwykłych według Pontyfikału zámknąć nie może/ ponieważ tám wšyżthki rzeczy Lácińłkim ięzykiem StryjWjaz C4, C4, D, D4; Pátrż we Mízale w modlitwie ktorą gromnice czáruią ktorą małz y w Báienách. CzechRozm 194v marg, 6v [2 r.]; KarnNap E4v; Názáiutrz przy mátcie z modlitwámi zwyczáynymi/ obleczóná iest w zakonne fízaty SkarŻyw 224, 70, 166; CzechEpPORz \*; Małz y mniefzych modlitw nieco/ ná rozliczných mieścách drukowáných LatHar +4v; Wyliczenie rozliczných authorow/ z ktorých te modlitwy łá zebráne LatHar +6 marg; Inšze modlitwy (iáko czynienia dzięk zá rozliczne dobrodzieyftwá Páńskie/ Pfálmy pokutne etc.) niżej naydziełz LatHar 49, kt [2 r.], +4v [2 r.], +6, +6v, +7v (60); SiebRozmyśl Av.*

*modlitwa do kogo (42): BielKron 189; CzechRozm 14; Tákże też do nałwiefłzey Pánnny Máryey modlitwá/ Krolowa niebiełka. ktora iest w rozdziale síodnym. LatHar 362; Tym vroczyłtym fświętom fluzá modlitwy do Duchá S. na kárćie 31. LatHar 369, 411, 473, 490, 604 marg, Aaa2v [3 r.], Aaa4; SiebRozmyśl Av, A3v; PowodPr 81. Cf Tytuły.*

*modlitwa z czego (2): Małz wyznánie wiáry fświętych Apofłoów/ y modlitwy z Liturgiey Iákubá fświętego LatHar +6v; Míza iáko rzecz nie nowa ták y modlitwy ze Mízey ábo Liturgiey. LatHar 227 marg.*

*modlitwa komu [= dla kogo] (1): Czudna modlitwa wšzelkiemu człowiekowi. WróbŻołt dd4.*

*modlitwa przeciwko, naprzeciw czemu (3): Przeciwko ktoreykolwiek pokušie krotkie modlitwy. LatHar Aaa4v, Aaa4v. Cf Tytuły.*

*modlitwa o co* (6): Tegoż dnia o fortunne zączenie Nowego lata Modlitwy. *LatHar* 343. *Cf Tytuły*.  
*modlitwa za kim* (2): Mżały Papieskie modlitwę máią zá Heretykami. *CzechEp* 44 *marg*; *WujNT* 443.

*modlitwa o kim, o czym* (24): oddála książki/ wktorych miála fwe modlitwy y śpiewania o Pánnie przeczłtey *SkarŻyw* 583; Ná wielkie święta mow modlitwę o święcie niżey położoną. *LatHar* 88; We Czwartek/ o naświetszym Sákrámenie modlitwy: ktore tu maż w dzień Bożego ciála *LatHar* 356; Skąd vroły modlitwy o rádościach y boleściach P. Maryey. *LatHar* 491 *marg*, 12, 55, 356, 357, 388 (15). *Cf Tytuły*.

*modlitwy kiedy* [w tym: przed czym (9), przy czym (6)] (15): Modlitwa przy iedzeniu fład. *LatHar* 56 *marg*; Modlit: Kościelna przed łpowiedzią 154. *LatHar* Aaa3v. *Cf Tytuły*.

*modlitwa czyja* [w tym: G sb i pron (38), pron poss (2), ai (2)] (42): *BibRadz* 1.Reg 2 *arg*; Sálomon gdy iuz był dobudował z rokazania Pánfkiego kościoła onego fwoiego/ y mowi tám ku niemu w modlitwach twoich *RejPos* 293v; *BiałKat* 358v; *KuczbKat* 385; *SkarJedn* 263; Przydác możeż zaraz S. Anzelmá Modlitwę. *LatHar* 98, +7, 97 *marg*, 475, Aaa2v. *Cf Tytuły*.

*W połączeniu z nazwą święta kościelnego* [w tym: na co (3), w co (2)] (6): Ná dzień wesołego zmartwychwstania Pána náłzego Iezufa Chryftufa/ aż do Bożego wstąpienia/ modlitwy. *LatHar* 357; W dzień chwalebny zefłania Duchá świętego/ aż do świętey Troyce/ modlitwy. *LatHar* 365, 331 *marg*, 413. *Cf Tytuły*.

*W połączeniach szeregowych* (7): *BielKron* 202; *RejPos* 190v; *WujJudConf* 183, 227; Pfalmy/ modlitwy/ Letanie/ y co noc trzyłta paćierzy odpráwował: y wiele piłmá S. pámiętał. *SkarŻyw* 293, 335; A co w wielkiey wadze v ciebie być ma: naydzież tu modlitwy/ Hymny/ Prozy/ wyięte ze Mżałow/ y Brewiarzow *LatHar* +7v.

*Tytuły i nagłówki* [w tym: modlitwa do kogo (27), ku komu (1), naprzeciw czemu (1), na co (2), o co (5), za kogo, za co (11), przed czym (8), o kim, o czym (8), po czym (9), przy czym (5), w czym (9), czyja [w tym: G sb (31), ai poss (1)] (32), ze zdaniem przydawkowym [w tym: z zapowiednikami: gdy (3), kiedy (3), która (1)] (8); z part praes act (4); przypisana komu (2), złożona od kogo (1); z przydawką (8), z liczebnikiem porządkowym (21), w połączeniu z nazwą święta kościelnego (1)] (404): Kyedi boze cyalo podnośłq Modlytwa. *BierRaj* 19v, 16, 18, 20v [2 r.], 21v, 22; Modlitwa. PAnie Iezu Kryfte/ ienżes na mękę przyśfedi dobrowolnie. *OpecŻyw* 72v, kt, 90v, 97, 99, 101 (28); *OpecŻywSandR* nlb 4; Modlitwa ta barzo nabożna Naprzeciw załkokom iakiemkolwiek nieprzijacielu *TarDuch* D5v, kt, D, Dv, D2, D2v (8); Modlitwa ku pánu Bogu/ áby raczył wdzięcznie przyimowác fluzby y prozby náłfe. *RejPs* 220, 16v, 17v, 23, 26v, 29 (135); Czytała [królowa Edwiga] rádá łtary y nowy zakon przełożone ná Polfkie/ modlitwy S. Brygidy *BielKron* 383; *StryjWjaz* D2, D3; Modlitwa o défcz. *KochFr* 125; Do S. Duchá modlitwa/ świętemu Cypryanowi przypisana. *LatHar* 31; Kładac fię modlitwa/ W. Ianá Lánfpergiufzá. *LatHar* 73; Modlitwa Kościelna przed zączeniem ofiary Mżey S. *LatHar* 84; Przy podnożeniu krwi Pánfkiey Modlitwa Pierwśza. *LatHar* 98; MODLITWY POKVTNE. *LatHar* 138; Modlitwy Godżinne/ o Męce Pána Iezufowej. Ná Iutrznją. *LatHar* 303; Modlitvvá. O Pánie IEZU Chryfte *LatHar* 304; Modlitwa w fráfunkách/ álbo chorobách S. Auguśtyná. *LatHar* 582; Modlitwa

ná wízytek Kościoł. *LatHar* 620, 4, 16, 17, 18 [2 r.], 20 (198); MODLITWA ZA TE, co książki złożyła. *SiebRozmyśl* M2, E2, E2v, E3v, E4. Cf »Modlitwa Pańska«.

*W charakterystycznych połączeniach: modlitwa cudna, krotka (4), łacińska, nadobna, nowozłożona, ostateczna, piękna, polska, przednia.*

*Zwroty: »modlitwę czynić [= ułożyć]; modlitwa uczyniona« (1; 1): tedy ten Pfalm á thę modlitwę z dzyękowaniem Dawid święty czynić raczył. *LubPs* D4v; *CzechEp* 81.*

»czyść, czytać (a. przeczytać) modlitwę« [szyk zmienny] (5 : 4): A nat tho ktory koly człowyek fzliŃchy czífz thy modlitwi. then nyemoŃze Ńzgnocz Ńzła Ńzmyercza *PowUrb* +4, +4v [2 r.]; *TarDuch ktv* [2 r.]; *SeklKat* S4; potym zaś z pontyfikału [arcybiskup] przeczytawŃzy niektore modlitwy: wŃiał Sygnet/ y wetknął ij Krolowi ná przedni pálec ręki prawey *BielKron* 329v; *CzechEp* 235, *LatHar* 397.

»modlitwę mowić (a. odmowić, a. zmowić); mowić w modlitwie« = *hymno dicere Vulg* [szyk zmienny] (24; 2): *BierRaj* 20v; A pothym wŃtawŃchy. mowyl thę wthorę modlytwę. *PowUrb* +2, + [2 r.], +2, +3v [3 r.], +4; Po pfalmiech mow thę Modlitwę z Nabożeństwem. *TarDuch* Ev; *LibMal* 1544/85; *SeklKat* C3, T2v; Ale ci diabli nieŃá Ńtych liczby/ ktore zmowiwŃzy iakié modlitwy abo trzy pfalmy/ wyganiaia. *MurzHist* P3; *Leop Mar* 14/26; tam teŃ [Maryja] onę modlitwę mowiał álbo Ńpiewała: Wielbi duŃzo moiá Pána Bogá *BielKron* 137, 224v, 329v; *RejPos* 293v; *StryjWjaz* D, Dv; A mowia to w tey modlitwie/ ktora Ńię poczyna/ *Deus Abraham* et c. *CzechEp* 213; *WerGość* 218; MoŃeŃz tedy ná ten czás modlitwę zmowić/ álbo przeciwko Pogánom/ ktoraŃ naydŃieŃz w dŃiewiatym rozdŃieleniu/ álbo onę/ ktoraŃ o pokoy Pána Bogá proŃimy. *LatHar* 55, 632; *Zawjeft* 47.

»modlitwę napisac; modlitwa pisana« [szyk zmienny] (2; 1): angyol bozy. ktory napyŃzal thy trzy modlitwi Ńzlothym pyŃzmem *PowUrb* +4; Wmodlitwie iaŃko był gorący/ kŃiaŃzki iego modlitew piŃanych pokázuią. *SkarŃzyw* 332, 91.

»modlitwę powtarzac; modlitwy powtarzanie« (2; 2): gdzie nákoniec to co Ńię pojedynkiem/ zá wŃpominanie imienia świętego Iezus/ ábo zá iednę Zdrowę Máryą odpuŃtow dáło/ od PapieŃzow rozmáitych/ tym ták częŃtym tychŃe modlitw powtarzaniem/ doŃtáteczniey Ńię otrzymac moŃe. *LatHar* 513, 511 [2 r.]; ChriŃtus trzykroć iednęŃ modlitwę powtarza. *Mát*: 26.44. *WujNT* Aaaaaav.

»w modlitwie proŃić« [szyk zmienny] (5): ale wtey modlitwie proŃsim aby pan Bog wnas poczał kroleŃtwo Ńwoie przes Ńlowo Ńwoie *SeklKat* S2, S2v; *KuczbKat* 385; W tey modlitwie/ o ktoreiem tu zmiánkę vczynił/ nietylko o chleb proŃimy [*In precatone ... non tantum panem petimus*] *ModrzBaz* 53; *LatHar* 6.

»modlitwy sprawowac« (1): Y tam w ich wŃzieniu Pfalmy y modlitwy Ńprawuiac/ gdy koŃcioły od Tyrráná zámknione były/ z ciemnic koŃcioły Ńobie ChrzeŃcianaŃe czynili. *SkarŃzyw* 131.

»modlitwę uczynić« = *wypowiedzieć ustalony tekst modlitwy* [szyk zmienny] (2): *BielKron* 329v; VczyniwŃzy taką modlitwę/ y ŃárliwoŃcią zá Bogá Ńwego nápeŃniwŃzy Ńerce/ Ńzedł y rozmiátał/ poŃiekał/ rozproŃzył baŃwány pogánŃkie *SkarŃzyw* 235.

»uŃywać modlitw« [szyk zmienny] (10): *LubPs* Tv; vŃyway [*prawowierny chrzeŃcijaninie*] beŃpiecznie/ á naboŃnie tych niŃey poŃoŃonych modlitw *LatHar* 331, 284, 287, 391, 406, 559 (9).

*WyraŃzenia: »ciche modlitwy« (3): Ciche modlitwy przed Praefácyą/ znáczą táiemne á Ńkryte mieŃzkanie PánŃkie w Ephrem miáŃteczku *LatHar* 79, 80 [2 r.].*

»modlitwa dzienna« (1): MODLITWY DZIENNE. Skoro wftaniefz/ mów z Kościołem BOżym. *LatHar* 4.

»modlitwa katolicka« [szyk 1 : 1] (2): HARFA DVCHOWNA. To iefł/ Dżieięć rozdziałów Modlitw Kátholickich/ z rozlicznych Kościołał Powfzechnego Doktorow/ y z Rzymfłkich Mfzałow y Brewiarzow *LatHar kt*, +5.

»modlitwą kościelna« = *teksty modlitw nakazanych przez Kościół* [szyk 19 : 4] (23): Pierwřza/ áby Papieźa w fwoich kościelnych modlitwách z innymi Pátryarchámi miánowáli. *SkarJedn* 263; Modlitwá kościelna kiedy dzwonią w południe/ o męce Páńfkiey/ zwłafzczá w Piątek. (*marg*) Z Rzym: Mfzałá. (-) *LatHar* 54, +5, 18, 20, 84, 89 (20); Przetoź to nic k rzeczy/ co fęktarze z tego rozdziału przeciw Mfzey Lácińfkiey y modlitwam kościelnym przywodzą. *WujNT* 614, 443.

»modlitwa naboźna« [szyk 4 : 3] (7): *PowUrb* +; *TarDuch* D5v; W tym pieniu prorok wyflawia naboźną modlitwę którą fie miał modlić pan Iefus na tim fwiecie *WróbŻolt* dd3v; Modlitwá bárzo naboźna ś. Anzelmá *LatHar* 148, +5v, 284, 287.

»modlitwą ku nabożeństwu [= *do nabożnego odmawiania*]« (1): Takieź y innym ludziem bogomyfłnym/ ktorzy tu rozliczne á gruntowne modlitwy ku fweemu nabożeńftwu naydą A zwłafzczá to będzie pożyteczne kapłanom proftym *WróbŻolt* A3v.

»modlitwa nieszporna« (2): Modlitwy Niefzporne y Wieczorne/ z Kościelnych wyięte. *LatHar* 60, Aaa3.

»modlitwa nocna« (2): Modlitwy nocne/ po rozebrániu fumnienia. *LatHar* Aaa3, 70.

»odpusty modlitw« = *odpusty przypisane do ustalonych tekstów modlitw* (1): Co o odpuřtách tych modlitw rozumieć. *LatHar* 287 *marg*.

»modlitwy pańskie« [= *Chrystusa*] (1): Y wiele inych w kościele Krześciáńfkim modlitw Páńfkich wftáwili. *BielKron* 139v.

»pokutna modlitwa« (1): Pokutne modlitwy rozmáite *LatHar* Aaa3.

»modlitwa poranna« [szyk 4 : 2] (6): Do Syná Bożego Pána Iezufa poránna modlitwá kościelna. *LatHar* 20; Modlitwy poránne dłuźfze ná kárcie 4. áź do 43. *LatHar* Aaa2v, 18 [2 r.], 43, Aaa2v.

»modlitwa rozkoszna« (1): Item Modlitwy rofkołfné przy vmęczeniu bożym. *OpecŻyw kt*.

»słowna modlitwa« (1): tedy vzywamy fłowney modlitwy/ áby oná wfpomagála chuc náfzę wnętrzną y poboźność *KuczbKat* 370.

»modlitwa stołowa [= *przy stole przed i po jedzeniu*]« (1): Stanie w modlitwę ftołową/ godne pochwalenia. *LatHar* 57 *marg*.

»modlitwa święta« (1): tze muřz tedy flugo Antykryftow/ fromoćifz Dawidá Proroká fwięte<sup>go</sup> y pfálterz iego/ w kthorym Dawid wypifał modlitwy fwięte *KrowObr* 157.

»wesola modlitwa« (1): Wefole oftáteczne modlitwy/ vwefeláią ferce twoie pámiątká wielebnego Páńfkiego Zmartwychwřtánia. *LatHar* 80.

»modlitwa wieczorna« (2): Modlitwy wieczorne ábo nocne/ po rozebrániu fumnienia/ W. Ludowiká Blozyufzá. *LatHar* 70, 60.

»modlitwa wodna [= *w czasie święcenia wody*]« (4): Modlitwá wodna fwiątetzna y wielkonocna. *KrowObr* Ss3, 72, 73 *marg*, Tt3.

*Zestawienie:* »Modlitwa Pańska« = *Ojcze nasz* [szyk 27 : 3] (30): *SeklKat* A6, B4v, Cv; Vmiełz też podobno onę modlitwę Pánfką/ ktorey cie łam włty Bołkiemi łwemi náuczyć raczył. *RejPos* 190; Do którego w Trócy iedynego/ iáko do łtworzyłciá iedynego wřyłtkiego łtworzenia y ciebie łámego mówić możesz ty łłowá w pánfkiey modlitwie/ Oycze náłz *BiałKat* 203v, 193v [2 r.], 221, 223v [2 r.]; *RejPosWstaw* [41<sup>3</sup>]; *BudNT przedm* c4v; *ArtKanc* M14v źp; *LatHar* ++8v, 5 [2 r.], 6, 57; *WujNT przedm* 12, s. 23, 723.

~ *W połączeniu szeregowym* (2): Abowiem wyznawamy iż w papyełtwy yełt prawdziwe łwyęte piłmo [...] prawdziwy wrząd kazánia/ prawdziwa náuka/ yáko yełt modlitwá pánfka/ dzyełyęcyoro przykazánye/ członki wyáry. *KromRozm I* I4; *RejPos* 190v.

*Zwroty:* »Modlitwy Pańskiej nauczyć« (1): iáko dwa Apołtołowie naprzod ich Modlitwy Pánfkiey náuczyli *StryjKron* 542.

»w Modlitwie Pańskiej wołać« (1): Iuż krolełtwo Pánfkie/ thák iáko o thym włtáwicznie w modlitwie Pánfkiey wołamy/ przyłzło do nich *RejAp* 95.

*Wyrażenie:* »mowienie Modlitwy Pańskiej« (1): i ie<sup>g</sup>o łame<sup>g</sup>o ku mowięniu modlitwy pánfkiéi/ kilka kroc przywiódl *MurzHist* E3v.

*Szereg:* »Modlitwa Pańska (to jest, którą zową) pacierz (a. paciarzowy początek« (4): Modlitwy pánfkiey którą zowiem pacierz/ aby rozumieli iako/a oco páná Boga maią prołłyć. *SeklKat* G2; I owłzem kiedy Piotr Święty Wietzerzą Páná Kryłtułá Syná Bożego łprawował/ tedy po prołtu y zgołá/ tylko łámey modlitwy pánfkiey/ paciérzá wżywał *KrowObr* 198v; *BiałKat* 220v; Co iżełmy rozbieráli (ile byc mogł) ná Pánfkiey Modlitwy to iełt Paciérzowym początku *KuczKat* 415. ~

*Szeregi:* »antyfona i modlitwa« (1): Kiedy łię tráfi więcey Konfełforow/ liczbę tylko odmieñ w Antyphonie y modlitwie. *LatHar* 446.

»ceremonije i modlitwy« (1): Przypátrźze łye y Cerymonióm/ y modlitwóm łtáręgo Kołciółá *BiałKat* 358v.

»modlitwa z dziękowaniem, modlitwa a dzięki (Bogu)« (1 : 1): *LubPs* D4v; Y odmowiłłly modlitwę á dzięki Bogu [*hymno dicto*; hymn odpráwiłłzy *WujNT*]/ wyłłli ná gorę Oliwną. *Leop Mar* 14/26.

»kolekta albo modlitwa« (1): *Collectá* álbo Modlitwá. *RejPs* 188v.

»księgi i modlitwy« (2): *SkarJedn* 297; O Ofierze Młzey S. Kłięgi/ y modlitwy/ nápiłál. *SkarŻyw* 91.

»modlitwy i litanije« (1): Potem ich [*przychodniów*] *in charitate* połiláią [...] y ná dobrą połciel pomodlitwách y litanijách rołprowádzą. *ReszList* 163.

»modlitwy i nabożeństwa« (2): Dla tego też tu małz ołobne modlitwy y rozmáite nabożełtwá ku tey łwiętey Pánnie. *LatHar* 478, Aaa2v.

»nauki i modlitwy« [szyk 3 : 2] (5): Zámknienie Modlitw y náuk przerzeczoných/ przez pobudkę do czytánia y wvázánia ich/ z Płálmu pierwłzęgo Dawidowęgo wyiętą. *LatHar* 737, [+12], 255, 682, 739.

»obrzędy (a. obrządki) i modlitwy« [szyk 2 : 1] (3): Y ták łwiętą onę ofiárę odpráwili: zádnych obrzędow y modlitew nie opułzczáiąc *SkarŻyw* 47, 278; *WujJud* 185.

»modlitwy a paciorki« (1): Przewo oni [mężowie] [...] bronią im czytania piśma głębokiego, chyba modlitw a paciorkow. *GlabGad* A2v.

»piosnka (a. pieśń) a (i) modlitwa« (2): *LubPs* B5v; Pieśń y modlitwá Anny. *BibRadz* 1.Reg 1 arg.

»proza [= sekwencja mszalna] i modlitwa« (1): Może też mowić Prozę y modlitwę Święteczną/ iáko ná kárćie 366. *LatHar* 636. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»psalm i (a, abo) modlitwa; modlitwy z psalmy« [szyk 3 : 2] (4; 1): *MurzHist* P3; *LubPs* D4v; A wdzięczne Pfalmy/ y rádości pełne modlitwy/ oblubieńcu fwe mu oddawáiąc *SkarŻyw* 69; á fzołtey godziny/ odpráwiłz modlitwy z piałmy *SkarŻyw* 393, 131. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»słowo i modlitwa« (2): *KromRozm* I D4; Potym zász/ bywa záklinánie/ ktore ku wygnániu Szátána [...] świętymi y nabożnymi słowy y modlitwami fprawowane bywa. *KuczKat* 145.

»rozmyślanie z modlitwą« [szyk 3 : 1] (4): *LatHar* 212, 222, 514; ROZMYSLANIA MĘKI PANA NASZEGO IEZVSA KRYSTVSA, Z MODLITWAMI. *SiebRozmyśl kt.*

»śpiewanie (i, a(l)bo) modlitwa« [szyk 7 : 3] (10): Co fie okázowało y w obchodzye fwiąt ábo dni wyzwolonych ku czći they pánnie/ y w fpiewániu/ y w modlitwach o niey wczynionych *RejPos* 304v; *SkarŻyw* 583.

**a.** *Napisany ręcznie lub wydrukowany tekst modlitwy* (4) : A przełzto wełzmy thy modlitwy. y nyefzy ye do kofczyła [!] fzwycatego pyotra a zawyefzy ye w kaplyczy *PowUrb* +4, +4; Wfzákże vmárle chowáią s krzyżmi y z Modlitwami. *BielKron* 462; Reliquije zacnieyfe žeby oglądáli [pielgrzymi] ftaráią fię: kfiążeczki nabożne/ modlitwy/ páciorki/ obrazki odchodzącym dawáią *ReszHoz* 120.

**b.** *Modlitwa Pańska, Ojczy nasz* (9) :

*modlitwa czyja* (4): Ták iáko y w modlitwie fwoiey wcząc zwolenniki fwoie nas wfzytki vpominác raczy/ áby żaden nie mowil Oycze moy day mi dzifia *RejPos* 213, 134 [2 r.], 252.

*Zwoty*: »w modlitwie mowić« (1): iákó w modlitwie mowiem: Sítań fię wola twoiá *SkarKaz* 634a.

»prosić [czego] modlitwą« (1): V ktorego/ iefli prósimy chlebá tą modlitwą [*A quo si panem petimus, ea ... precatione*]/ ktorey kłztałt nam fám iego fyn podał *ModrzBaz* 52v.

*Wyrażenie*: »pospolita modlitwa« (2): *RejPos* 46; á pewnie drugi y owę póspolitą modlitwę co iá pacierzem zową niewiem áby vmiął. *RejZwierc* 143.

*Szereg*: »modlitwa, którą zowiem (a. co ją zową) pacierz(em)« (2): [*Pan Chrystus*] wczinas proffíc rzeczy duńnych [...] wtey modlitwie którą zowiem pacierz. Oycze naż etc. *SeklKat* Sv; *RejZwierc* 143.

**3.** *Prośba, żądanie skierowane do człowieka; comprecatio, deprecatio, invocatio, obsecratio, precatio, preces* *Mącz* (9) : Deprecatum venit ad me, ut sibi ignoscerem, Przifzedł ku mnie s wielką modlitwą/ prófząc ábych mu odpuścił. *Mącz* 320b; Precatio, Modlitwá/ prófbá. *Mącz* 320b; Invocatio, Wzywánie/ prófzenie/ modlitwá. *Mącz* 505a, 320b [2 r.], c [2 r.], 363d.

*Zwrot*: »modlitwy czynić [do kogo]« (1): Bo pátrzay iż tu Ewányeliftá nie piśze nic o tym/ áby tá nędznicá miáła iákie słowá/ ábo iákie namowy/ ábo modlitwy czynić do niego [...] vpadfzy v nog iego/ támże wnet łzami vmywáła fwięte nogi iego *RejPos* [308]v.

*Synonimy*: **1. zest.**: »miejsce modlitwy«: »dom modlitewny«, *kor*, *modlitewnica*, *modlitewnik*, *wyrocznica*; **2. zest.**: »Modlitwa Pańska«: »Ojczy nasz«, *pacierz*; **3. proszenie, prófbá, wzywanie, żądanie.**

*Cf* **MODLENIE, MODLENIE SIĘ, [MODLITBA], 1. MODŁA**

TG